

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

—

Prosinec 2009

Monitoring českého předsednictví (leden - červen 2009)

—

Evropský program Výzkumného centra AMO

Úvod

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) se jako přední český zahraničně-politický think tank aktivním způsobem účastní debaty o české zahraniční politice. Vzhledem k výjimečnosti prvního pololetí roku 2009 pro českou diplomacii, kdy Česká republika vedla EU jako předsednická země, připravila Asociace rozsáhlý projekt watchdogového typu zaměřený na odbornou veřejnost, státní správu, business, neziskový sektor, zájmové organizace a akademickou sféru.

Jeho hlavním výstupem byl webový portál www.predsednictvi.cz vytvářený ve spolupráci s ekonomickým deníkem E15. Cílem portálu bylo spojení aktuálních informací, názorů předních osobností a nezávislé analýzy, jež nabízí pohled na hlubší kontext událostí českého předsednictví a podporuje diskuzi o tomto významném tématu.

Dalším výstupem projektu byla série 6 research paperů, které důkladně monitorovaly dění za českého předsednictví v příslušném měsíci (od ledna do června 2009). Nyní Vám předkládáme tyto papery v ucelené podobě za celých šest měsíců. Najdete zde analýzu, komentáře osobností a monitoring zahraničního i českého tisku. V textu jsou použity hypertextové odkazy na relevantní online zdroje.

Obsah

Leden (Sylvie Milerová, Karel Ulík)	3
Únor (Sylvie Milerová, Karel Ulík)	17
Březen (Sylvie Milerová)	28
Duben (Dan Šitera, Karel Ulík)	37
Květen (Tomáš Búry)	48
Červen (Vít Dostál)	61

První měsíc v čele Evropy

Monitoring českého předsednictví, leden 2009

Sylvie Milerová, Karel Ulík

Témata měsíce	4
Marná snaha na Blízkém východě	4
Plynový triumf	5
Entropa – čtvrté „E“	6
Guantánamo: evropské probuzení z amerického snu.....	7
Boj s finanční krizí.....	8
Kalendář událostí	9
Reakce a hodnocení	11
Reakce domácích aktérů	11
Reakce zahraničních aktérů	12
Hodnocení předsednictví v domácích médiích	14
Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích	16

Témata měsíce

Marná snaha na Blízkém východě

Český půlrok v čele Evropy začal velmi zostra. V případě Blízkého východu nebyla eskalace situace [ničím neočekávaným](#). 19. prosince vypršelo půlroční příměří mezi Izraelem a Hamásem a předem bylo zřejmé, že snahy o jeho obnovu budou neúspěšné. Několik měsíců plánovaná operace izraelské armády „[Lité olovo](#)“ s cílem zastavit odpalování raket Hamásem na jižní Izrael vypukla čtvrtý den před převzetím evropského kormidla od Francouzů.

V prvních dnech bylo znát, že je Praha v roli vedoucího Unie nováčkem. Hned v úvodu se české předsednictví dopustilo klopýtnutí. 3. ledna označil tiskový mluvčí předsedy vlády pro předsednictví J.F. Potužník izraelský útok za „[defenzivní, nikoli ofenzivní politiku](#)“, což by *de facto* znamenalo zásadní změnu v dosavadní politice EU, která se dosud jako celek snažila zaujímat neutrální pozici. Ačkoliv byl výrok, kterým mělo české předsednictví reprezentovat postoj celé EU, okamžitě dementován a mluvčí se [omluvil](#) a nabídl rezignaci, spustil vlnu reakcí na české i evropské politické a mediální scéně.

Další kontroverze vyvolala paralelní cesta francouzského prezidenta Sarkozyho na Blízký východ v době, kdy se do oblasti [vydala trojka](#) vedená českým ministrem zahraničí Schwarzenbergem. Unijní zástupci se setkali s představiteli Egypta, Izraele, Palestinské národní správy a Jordánska, ale i přes Topolánkova [optimistická očekávání](#) se vrátili s nepořízenou. Navzdory původním pozitivním zprávám dopadla podobně i Sarkozyho mise. „Dvojitá“ evropská reprezentace v regionu však oživila pocity konkurence mezi právě skončeným francouzským a současným českým předsednictvím.

Bez ohledu na evropskou misi vyhlásil Izrael a následně Hamás příměří až 17. a 18. ledna. O tři dny později se [Izrael z Gazy stáhl](#). [Premiér Topolánek přiznal](#), že z výsledku obou misí je patrné, že Unie v oblasti hraje spíše „úlohu velkého plátce, než vlivného hráče“.

Role EU tak byla omezena především na humanitární oblast. S ohledem na kritickou situaci v pásmu vyzvali ministři EU na zasedání GAERC i [rozvojové spolupráce](#) Izrael, aby otevřel všechny přechody do pásma. Tvrdě se na adresu obou stran [vyjádřil zejména komisař](#) pro rozvojovou spolupráci Michel. V Egyptě byla na začátek března z iniciativy českého ministra zahraničí Schwarzenberga naplánována [donorská konference](#). Ministr se k věci podrobněji vyjádřil ve svém [projevu v Evropském parlamentu](#) 14. ledna, kdy podpořil koncept dvou vedle sebe žijících demokratických států. Zároveň však pozornosti neunikl

jeho (zřejmě spíše nešťastně formulovaný) [výrok](#), že „je docela normální, že ve válce bývá porušováno humanitární právo.“

I přes snahu ČR o aktivní přístup, zůstává hlavním problémem EU na Blízkém východě nejednotnost přístupu členských zemí Unie a minimální vliv na klíčové aktéry konfliktu. To však logicky přesahuje rozměr půlročního českého předsednictví, které ale spolu s Komisí čeká za stávající situace [nelehký úkol](#) – dojednat nový akční plán pro vztahy EU s Izraelem, jehož [předchůdci](#) chybí konkrétní lidsko-právní mechanismy. Češi by navíc rádi uspořádali historicky první summit EU s Izraelem.

Plynový triumf

České předsednictví muselo paralelně s konfliktem v Gaze řešit – stejně jako o tři roky dříve předsednictví rakouské – zastavení dodávek ruského plynu. [Náznaky vyhrocení sporu](#) mezi Ruskem a Ukrajinou se objevily již v listopadu minulého roku, poté co byl ukrajinský Naftogaz načten z více než dvoumiliardového dluhu. Reálných obrysů nabrala krize 21. prosince, kdy [mluvčí Gazpromu řekl](#): „Pokud skutečně nebudou (*uhrazeny ruské pohledávky*), od 1. ledna nejsme vázáni žádnými smlouvami na dodávky na Ukrajinu.“ Ruské hrozby se skutečně naplnily a [zasaženo bylo dvanáct zemí EU](#). Uvedenou ekonomickou argumentaci provázejí [spekulace komentátorů](#) o politickém pozadí celé věci – Rusko se údajně snažilo Evropě ukázat nespolehlivost Ukrajiny a novému americkému prezidentovi slabost Evropské unie. Naopak český prezident Václav Klaus [označil](#) zastavení dodávek plynu za ekonomickou záležitost: „Je to v podstatě ekonomický spor mezi Ruskem a Ukrajinou. Bylo by chybou jej politizovat a bylo by chybou jej považovat za evropské téma.“

Iniciativy se za české předsednictví chopil premiér Topolánek a hned 2. ledna [uvítal v Praze ukrajinskou delegaci](#) v čele s ministrem pro energetiku Prodanem. Následná vyjednávání byla z ruské i ukrajinské strany provázena dezinformacemi a vzájemným obviňováním. 10. ledna se český premiér dohodl se svým ruským protějškem na [monitorovací misi](#), která měla umožnit obnovení dodávek plynu do Evropy. O den později dohodu [podepsala i Ukrajina](#). Ta se ale v dokumentu odvolala na jednostrannou deklaraci, kvůli níž Rusko označilo celou dohodu za neplatnou a dodávky tedy obnoveny nebyly. Ukrajinská premiérka Tymošenková [prodlení zdůvodňovala příliš nízkým tlakem plynu](#) z Ruské federace. Situaci nevyřešil ani Moskvou svolaný summit. Definitivně se spor podařilo urovnat až 19. ledna, kdy zástupci Gazpromu a Naftogazu [podepsali novou desetiletou dohodu](#), podle které bude nyní Kyjev tisíc metrů krychlových (oproti původním 179,5) stát zhruba 360 dolarů, což je stále o 20%

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–
Prosinec 2009

méně než platí státy EU. Ukrajina na oplátku slíbila udržet stávající výši tranzitních poplatků.

Přes komplikace, které spor provázely, nakonec premiér Topolánek získal doma i v zahraničí respekt za svou neúnavnou aktivitu a řada politiků i komentátorů poprvé uvěřila, že by české předsednictví mohlo svoji úlohou zvládnout.

Krize obnovila diskusi o projektu plynovodu Nabucco, jehož je Česká republika hlasitým zastáncem. Recep Tayyip Erdogan, premiér Turecka, přes jehož území by měl plynovod vést 19. ledna pohrozil: „Pokud zůstane energetická kapitola přístupových jednání zablokována, mohlo by Turecko svůj přístup k projektu přehodnotit.“ Ještě téhož dne však svůj postoj [změnil](#) a řekl, že by „Turecko nikdy plynovod nezneužilo jako politickou zbraň.“ 27. ledna se v Budapešti konal summit o Nabucco, kde zainteresované strany projekt [společně podpořily](#). Realizace plynovodu se ale potýká s řadou problémů - nepředvídatelní dodavatelé jako Ázerbájdžán, Turkmenistán či dokonce Írán, nevyjasněné financování a opozici uvnitř samotné Unie v čele s Itálií, Řeckem a Bulharskem, podporujícími konkurenční projekt ruského Gazpromu a italské společnosti Eni [South Stream](#). Nabucco podporuje [Evropská komise](#) a [Spojené státy](#). Jak [poznámela Katinka Barysch](#) z Centre for European Reform: „Pokud výpadek plynu připomněl Evropanům význam takovýchto opatření (*k hledání alternativních energetických zdrojů*), pak Ukrajina s Ruskem prokázaly Unii laskavost.“

Entropa – čtvrté „E“

Hlavní priority českého předsednictví v podobě „3E“ (energetika, ekonomika, externí vztahy), byly hned na začátku zastíněny čtvrtým „E“ – plastikou Entropa Davida Černého. Původně „pouze“ součást oficiální výzdoby budovy Rady v Bruselu se ještě před svým odhalením proměnila ve skandál. Premiér Vondra byl [„překvapen a šokován“](#), když se dozvěděl, že se nejedná o kolektivní dílo 27 umělců ze všech států Unie, jak bylo avizováno, ale ve skutečnosti jej vytvořil [pouze český výtvarník David Černý](#) se svým týmem. Na vytvoření plastiky bylo třeba [12 milionů Kč](#), které z menší části poskytnul stát a z větší Bakalova uhelná společnost NWR.

Projekt, který měl znázorňovat evropské stereotypy, navíc přerostl v diplomaticko-politický spor. Nejbouřlivější diskusi způsobilo znázornění Bulharska jako tureckého záchodu a Slovenska jako uherského salámu. Po sérii protestů byla na oficiální žádost bulharské vlády tato část skládačky [zakryta černou látkou](#). Českou republiku reprezentuje v rámci Entropy displej s výroky Václava Klause. Je otázkou, zda Černý považoval prezidentovy výroky za

trefné a vtípné zpodobnění našeho evropského stereotypu, či zda jde pouze o [pokračování jeho averze](#) vůči Klausovi.

Entropě se narozdíl od oficiální informační kampaně podařilo pozvednout (jakkoliv dočasně) zájem veřejnosti o české předsednictví. Instalace polarizovala společnost, stejně jako média a politiky. Názory se různí – někteří považují Entropu za geniální uměleckou mystifikaci, jiní za provokaci, která se snaží nastavit nám zrcadlo a přimět nás zamyslet se nad námi samými. Přesto na ní vzhledem k nejasnostem ohledně financování a nedodržení projektového zadání ulpívá stín pochybné legitimacy.

Guantánamo: evropské probuzení z amerického snu

Bezprostředně po nástupu do funkce vydal americký prezident Obama [nařízení](#), ve kterém stanoví, že „detenční zařízení na Guantánamu (...) musí být uzavřena, jakmile to bude proveditelné, nejpozději do jednoho roku od vydání tohoto nařízení.“ Věznice byla zřízena na počátku roku 2002 v rámci boje proti terorismu a od počátku byla terčem kritiky ze strany Evropské unie. V souvislosti s ukončením jejího provozu [jedním z nevyřešených problémů](#) zůstává otázka, jak naložit s vězni, kteří nebudou obviněni ze žádného trestného činu. Zhruba šedesát z nich se nemůže vrátit do svých zemí, neboť by jim hrozila perzekuce. Obama evropské státy o přijetí vězňů dosud oficiálně nepožádal, diplomatická jednání o možnosti přesunu vězňů do třetích zemí však [započala již za předchozí administrativy](#).

Evropská unie uzavření věznice dle očekávání uvítala, reakce na případnou žádost o přijetí vězňů jsou ale rozporuplné. Předseda Komise [Barroso by podpořil kladnou odezvu](#): „Myslím, že by státy EU – samozřejmě je to jejich rozhodnutí – měly pomoci Spojeným státům.“ Jeho názor sdílí Evropský parlament, který ve svém [usnesení](#) vyzval členské státy, aby vězně přijaly. Koordinovaného postoje v rámci Rady EU, jež je v tomto ohledu klíčová, se zatím dosáhnout nepodařilo. Mezi státy apelující na pomoc USA patří Finsko, Francie, Itálie, Maďarsko, Portugalsko nebo Španělsko. Spíše negativně se vyjádřilo Dánsko, Nizozemí, Polsko nebo Rakousko.

České předsednictví v oficiálním vyjádření [uzavření věznice uvítalo](#). Český premiér a předseda Evropské rady [Topolánek k tomu dodal](#), že sdílí „názor Německa, které požaduje společnou pozici EU.“ Konkrétní český postoj k otázce přijetí propuštěných vězňů je už ale zdrženlivější a údajně bude záviset na konkrétních podmínkách dohody. „Nejdříve bych se zeptal Spojených států, kolik ony přijmou (vězňů). Oni si je pochytili, tak ať se o ně taky postarají,“ [řekl ministr zahraničí Schwarzenberg](#) v Bruselu.

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–
Prosinec 2009

Na konci února se diskuzi o tématu bude věnovat Rada pro spravedlnost a vnitra. Přímou do Washingtonu odjede v polovině března [vyjednávat delegace EU](#) v čele s komisařem pro spravedlnost, svobodu a bezpečnost Barrotem a českým ministrem vnitra Langerem. Přestože místopředseda vlády pro evropské záležitosti [Vondra prohlásil](#), že „uzavření Guantánama může pomoci zlepšit vztahy EU-USA“, zatím to vypadá spíše na brzké vystřízlivění z přehnaných očekávání na obou stranách. Dalšími potenciálně spornými tématy transatlantických vztahů budou evropské angažmá v Afgánistánu, vztahy s Íránem, nebo otázky klimatických změn. Pozice ČR je přitom navíc komplikována aktuální debatou o realizaci protiraketové obrany na jejím území.

Boj s finanční krizí

Zatímco v druhé polovině roku 2008 vládní politici sebejistě tvrdili, že jsme „[ostrůvkem jistoty v neklidném moři globální krize](#)“, na přelomu roku již všem začalo být jasné, že ani Česku se problémy nevyhnou. Po sklárnách, které přišly na řadu již v prosinci, následovaly porcelánky. Nakonec se ukázalo, že ani pro Česko klíčový automobilový průmysl nebude krize ušetřen. S příchodem nového roku se čeští politici vážnost situace teprve uvědomovali.

Většina evropských vlád se rozhodla řešit situaci různými záchranými balíčky zvětšujícími zatížení státních rozpočtů. Přístupy jednotlivých států se ale v praxi velmi liší. Poměrně jasné se profiloval liberální a protekcionistický tábor. Státy navíc často balancují ve svých plánech na hraně populistických opatření. Např. francouzský prezident Sarkozy, možná motivován i přátelstvími se Sergem Dassaultem (majitel deníku Le Figaro), Arnaudem Lagardere (majitel nakladatelství Hachette Filipacchi Médias) a Bernardem Arnaultem (svědek na jeho poslední svatbě a mj. majitel deníku Les Échos), sáhl k [nouzové pomoci novinovému průmyslu](#) a vyhlásil, že každý osmnáctiletý Francouz dostane od státu zdarma roční předplatné novin dle svého výběru.

V Česku byla jako poradní orgán vlády pro oblast ekonomiky a hospodářství ustavena [Národní ekonomická rada vlády](#) (NERV). Její člen, Martin Jahn, přišel s návrhem na dotace nových aut prostřednictvím tzv. [šrotovného](#), které již funguje např. v Německu a Francii. Záměrem návrhu prý bylo pomoci prodejům nových aut, zvýšit bezpečnost na silnicích a snížit emise. Proti se ale postavila řada odpůrců, kteří takové opatření považují za nesystémové. K těm patří i český ministr financí Kalousek, který se na rozdíl od svých západoevropských protějšků snaží zachovávat určitou fiskální disciplínu. Takový přístup se však nezamlouvá opozici, která považuje vládní kroky za nedostatečné a obviňuje vládu z prohlubování krize nečinností.

V lednu byla na evropské úrovni současná hospodářská situace řešena např. na [zasedání Rady ministrů financí a hospodářství](#) (Ecofin), kde byl diskutován [Plán evropské hospodářské obnovy](#). České předsednictví v této souvislosti pravidelně varuje před protekcionistickými tendencemi a apeluje na dodržování všech pravidel jednotného evropského trhu.

Kalendář událostí

- 1. ledna** Česká republika formálně převzala od Francie předsednictví v Radě Evropské unie.
- 2. ledna** Premiér Topolánek uvítal v Praze delegaci Ukrajiny k jednání o dodávkách ruského plynu.
- 4. ledna** Mise EU vedená ministrem zahraničí Schwarzenbergem odcestovala na Blízký východ.
- 7. ledna** Vláda ČR se setkala s Evropskou komisí. Předsednictví bylo slavnostně zahájeno v Národním divadle.

Rusko zcela zastavilo dodávky plynu do EU přes Ukrajinu.
- 8. ledna** V Praze se konalo první ze 14 neformálních ministerských zasedání českého předsednictví. Rada pro všeobecné záležitosti se věnovala energetické bezpečnosti a transatlantickým vztahům.
- 14. ledna** Premiér Topolánek představil Evropskému parlamentu priority předsednictví.
- 15. ledna** V budově Rady v Bruselu byla slavnostně odhalena plastika Entropa.
- 15.-16. ledna** Neformální zasedání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci se věnovalo vzájemnému uznávání rozhodnutí v trestních věcech a spolupráci v oblasti rodinného a dědického práva.
- 16. ledna** V jihoafrickém Klenmondu proběhlo první jednání Trojky EU s partnerskou zemí, kde EU reprezentovalo české předsednictví v čele s Schwarzenbergem.

- 18. ledna** Premiér Topolánek a ministr zahraničí Schwarzenberg se zúčastnili summitu v egyptském Sharm-el-Sheikhu, jednali o mírovém řešení blízkovýchodní krize.
- 19.-20. ledna** V Bruselu se setkala první oficiální Rada. Ministři pro zemědělství a rybolov otevřeli diskusi nad návrhem nařízení proti ilegální těžbě dřeva.
- 20. ledna** Ministerstvo zahraničí Íránu si předvolalo českého chargé d'affaires Jana Kouřila a protestovalo proti „netečnosti a významnému mlčení EU“ vůči izraelskému porušování lidských práv v pásnu Gazy.
- Ministr financí Kalousek představil v Radě Ecofin priority českého předsednictví.
- České předsednictví uvítalo obnovení dodávek ruského plynu do zemí EU přes ukrajinské území na základě rusko-ukrajinské dohody z 19. ledna.
- 22. ledna** Americký prezident Obama vydal nařízení o uzavření guantánamské věznice do jednoho roku.
- 22.-24. ledna** Ministři pro zaměstnanost a sociální věci se setkali na prvním mimopražském zasedání Rady v Luhačovicích. Na programu se mj. objevila otázka otevření pracovních trhů členských zemí EU.
- 27. ledna** V Maďarsku se konal summit o výstavbě plynovodu Nabucco. V Budapešti hovořil premiér Topolánek.
- 28. ledna** Ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil se za předsednictví setkal s papežem Benediktem XVI. Na září byla naplánována jeho návštěva v Česku.
- 29.-30. ledna** Náměstek ministra zahraničí Kohout předsedal neformálnímu zasedání ministrů pro rozvojovou spolupráci. Na agendě nechyběla situace v Gaze a dopad finanční krize na rozvojové země. Předsednictví se zahájilo diskusi o východní dimenzi rozvojové spolupráce.
- 30. ledna** Český premiér se dohodl s předsedou Evropské komise José Manuelem Barrosem a čínským premiérem Wenem Jiabao na uspořádání vrcholné schůzky Evropské unie a Číny v Praze.

Reakce a hodnocení

Reakce domácích aktérů

Největší opoziční strana ČSSD v lednu české předsednictví rozhodně nešetřila a dala jasně najevo, že šestiměsíční klid zbraní nechystá. V tiskové zprávě z 9. ledna její předseda [Jiří Paroubek](#) ostře kritizuje vládu a zejména Topolánka za přístup k řešení plynové krize a vyzývá ho k větší aktivitě. V souvislosti s Gazou mu vyčítá podcenění kontaktů s arabskými zeměmi. V další tiskové zprávě ze 14. ledna Paroubek komentuje [Topolánkovo vystoupení](#) v Evropském parlamentu. Premiér se podle něj vyhýbá zásadním otázkám, jako je ratifikace Lisabonské smlouvy nebo řešení ekonomické krize. Kritice se nevyhnul ani ministr práce a sociálních věcí za snahu iniciovat přehodnocení [barcelonských cílů](#). Stínová ministryně pro ženu a rodinu [Anna Čurdová](#) jeho názory považuje za rozporné se zájmy rodičů a dětí.

Tisková prohlášení KSČM se soustředila zejména na plynovou a blízkovýchodní krizi. Podle europoslance [Jiřího Maštálky](#) se během řešení plynové krize ukázala slabost českého předsednictví: „Skutečné zprostředkování ze strany EU zajišťoval Berlín a Řím. To nejen ukazuje na slabost české diplomacie, ale i na fakt, který KSČM dlouhodobě zdůrazňuje v souvislosti s Evropskou unií: současná podoba evropské integrace vede k tomu, že velmocí neberou ohled na kolektivní stanoviska a prosazují své vlastní zájmy.“ Jednou z reakcí na situaci v Gaze byla apel [Vojtěcha Filipa](#), předsedy strany, na premiéra, aby EU neprodleně poskytla humanitární pomoc Gaze. Europoslankyně [Věra Flasarová](#) komentovala plastiku Entropa: „Připadá mi málo pro zasmání, když se Česká republika nechává reprezentovat výtvary, které jsou možná originální, možná provokativní, možná moderní, ale zcela jistě nejsou ani chytré, ani vtípné, ani nápadité.“

K předsednictví se vyjadřovaly i strany vládní koalice. Europoslanec KDU-ČSL, [Jan Březina](#), kritizoval heslo předsednictví „Evropa bez bariér“. Považuje jej za příliš velikášské a navíc vidí jiné priority: jadernou energetiku nebo zrušení omezení volného pohybu českých pracovníků do Německa a Rakouska. O pár dní později pak Březina [chválil](#) premiéra Topolánka za jeho projev v Evropském parlamentu, ve kterém neopomněl zmínit jádro. Přípomínky má ale k pasáži projevu týkající se Lisabonské smlouvy – podle europoslance neměl Topolánek říkat, že je Lisabonská smlouva horší než Smlouva z Nice a lepší než příští smlouva. Europoslankyně [Zuzana Roithová](#) pak premiéra ocenila za to, že představil kvalitní a reálný plán pro Evropu a způsob, jakým se předsednictví vyrovnalo s lednovými krizemi. Druhým dechem vyzvala premiéra k jednání s Čínou, která narušuje pravidla světového obchodu. Zelená [Džamila Stehlíková](#), v lednu ještě ministryně pro lidská práva, ve své

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–
Prosinec 2009

tiskové zprávě oceňuje motto předsednictví, které se prý bude soustředit na odstraňování bariér a stereotypů. [Výkonná rada ODS](#) se usnesla, že „vyslovuje uznání vládě ČR za aktivní a konstruktivní přístup v otázce plynové krize a krize na Blízkém východě“.

Začátkem ledna se v rozhovoru pro Hospodářské noviny k předsednictví vyjádřil i prezident [Václav Klaus](#), který mj. nastínil, jak vidí svou roli během něj – jako nedominantní a směřující k dělbě práce mezi prezidentem a premiérem. V praxi se ovšem nepřestal vyjadřovat ke každému kroku předsednictví. Na úvod se v prosinci zapletl do diplomatické [roztržky](#) s členy Evropského parlamentu, psychicky „ranil“ prezidenta Sarkozyho [nev्यvěšením](#) evropské vlajky na Hradě, demonstrativně se [neúčastnil](#) slavnostního zahájení v Národním divadle, původně odmítnul prosby ukrajinského prezidenta Juščenka o zprostředkování v plynovém sporu s Ruskem s tím, že jde o bilaterální problém, Bulharsku se osobně [omluvil](#) za skandální Entropu a na úrovni komentářů a publikací se dál věnoval [Lisabonské smlouvě](#).

Priority českého předsednictví pochválili [podnikatelé](#). Vítají zejména snahu o odstraňování přetrvávajících bariér na vnitřním trhu. Naopak [Greenpeace ČR](#) s výběrem priorit zcela spokojeni nejsou: „Ten proces samozřejmě nedopadl úplně tak, jak jsme si představovali. Pokud bych to měl rámcově zhodnotit, tak ty priority ve své finální verzi neporušují status quo. Následují určité zažitá paradigma ekonomické politiky, jak je uplatňováno v Evropě,“ řekl výkonný ředitel Greenpeace Jiří Tutter. Asociace ekologických organizací [Zelený kruh](#), jíž je Greenpeace členem, publikovala svá doporučení pro výběr priorit českého předsednictví. Také [Amnesty International v ČR](#) publikovala svoje doporučení pro české předsednictví, ve kterém klade důraz mj. na řešení situace Romů, guantánamskou otázku atd.

Reakce zahraničních aktérů

Zahraníční aktéři hodnotili první měsíc v čele Evropy z počátku poměrně kriticky. Zlom přinesla úspěšná Topolánková aktivita během rusko-ukrajinského sporu o plyn, při kterém by dle nejmenovaného [francouzského diplomata](#) „měl problémy i prezident Sarkozy.“ Rozmanité reakce pak přinesla instalace Entropy v bruselském sídle Rady.

Velmi ostře kritizovali start předsednictví francouzští a němečtí politici. Místopředsedkyně Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE) [Silvana Koch-Mehrin](#) naznačila, že by Česká republika měla lépe připravovat své zahraničněpolitické iniciativy. „Některé iniciativy Čechů prostě měly být řemeslně lépe připraveny, aby si pak ušetřili veškerý hněv“, prohlásila. Ředitelka Evropského hnutí Francie, podporujícího ideu jednotné Evropy, [Sylvie Goulard](#) šla v kritice ještě dál: „Někteří čeští představitelé v současné době předvádějí, že by

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–
Prosinec 2009

bylo lepší vybírat předsednické země podle jejich zapojení v kontinentálních záležitostech a podle určeného pořadí.“

Bez povšimnutí nezůstala chyba mluvčího Potužníka o defenzivním charakteru izraelského útoku, kterou komentoval lucemburský ministr zahraničí [Jean Asselborn](#): „Rychlý obrat a dementování předchozích výroků ukázaly, že české předsednictví je teprve v záběhu a Češi se učí rozlišovat mezi uvažováním v rámci vlastního státu a vytvářením evropské diplomacie.“

Následná plynová krize však přinesla zásadní obrat na domácí a zejména zahraniční scéně a výrazně se podepsala na celkovém dojmu prvního měsíce předsednictví. [Daniel Cohn-Bendit](#), předseda Zelených v Evropském parlamentu a hlavní aktér prosincové [slovní konfrontace](#) s prezidentem Klausem během přijetí na Pražském hradu byl při hodnocení plynové krize optimistický: „Češi odvedli dobrou práci a nabídli řešení.“ V podobném duchu se vyjádřil i [Joseph Daul](#), předseda nejpočetnější Evropské lidové strany – Evropských demokratů (EPP-ED). Jako příjemné překvapení označil české předsednictví nový ministr zahraničí Slovenské republiky [Miroslav Lajčák](#) v rozhovoru pro ČT24: „Česká republika se zhostila předsednictví velmi dobře a působení v souvislosti s plynovou krizí velmi posílilo její reputaci.“ K Entropě prohlásil: „Pročítal jsem si jeden článek v českém týdeníku, který poměrně přesně odrazil i moje emoce: Když se podíváte, jak vypadá na Entropě vaše země, máte v první chvíli chuť ublížit autorovi. Potom se ale podíváte ještě jednou a zjistíte, že ostatní dopadli ještě hůř.“ Pak ale dodal: „Je to test smyslu pro humor, je to o velkorysosti a velkodušnosti. (...) Sám jsem se nad tím s chutí zasmál.“

Právě na [Slovensku](#) a zejména v [Bulharsku](#), kde si dokonce k vysvětlení [předvolali](#) českého velvyslance Martina Klepetka, vyvolala Entropa ostré reakce. Zatímco Bulhaři obraz své země jako tureckého záchodu neunesli a donutili Čechy jejich zemi zakrýt, Slováci nakonec přes ostrou reakci [Slovenské národní strany](#), která plastiku označila za „umělecký paskvil“ a „politickou provokaci“, prokázali shovívavost a na odstranění Slovenska jako salámu zabaleného do maďarské trikolóry netrvali.

Kritika se snesla na českou iniciativu přehodnotit [barcelonské cíle](#) v oblasti poskytování péče o dítě. Ministr práce a sociálních věcí [Petr Nečas](#) ve svém projevu v Evropském parlamentu argumentoval tím, že „barcelonské cíle se v oblasti péče o předškolní děti (...) dotýkají rodinné politiky, tedy výlučné kompetence členských států“, v jejichž rukou by Česká republika rozhodnutí o počtu jeslí a školek viděla. Na to ve svém usnesení ostře zareagoval [Evropský parlament](#): „(Evropský parlament) se obává, že návrh českého předsednictví považovat péči o děti za „plnohodnotnou alternativu profesního života“ směřuje k tradičnímu

rozdělení práce mezi muže a ženy, tj. k tradičnímu pojetí, kdy je muž pracovníkem na plný úvazek a o jeho osobní potřeby se starají „neviditelné ruce“ (žena), které pečují o dům a rodinu. Velmi jej znepokojuje skutečnost, zejména v době hospodářské recese, že návrh českého předsednictví nutí ženy, aby se vzdaly svého zaměstnání a ubíraly se „přirozenou“ cestou, tj. pečovaly o děti a jiné závislé osoby. Maďarská europoslankyně [Zita Gurmai](#) obvinila český návrh z toho, že „posílá ženy zpátky do 19. století, kdy pro ně platilo jen: děti, kuchyně a kostel.“

Kladné hodnocení vystavil Čechům [předseda Evropské komise Barroso](#) ve svém dopise předsednictví: „Zatímco novoroční oslavy byly v plném proudu, musela se česká vláda vypořádat s prvním velkým úkolem svého předsednictví. Kvůli sporu o plyn mezi Ruskem a Ukrajinou se Evropa ocitla nikoli vlastní vinou v obtížné pozici. České předsednictví a Komise pracovaly dnem a nocí po celé tři týdny, aby spor vyřešily a obnovily dodávky plynu. Chtěl bych vyjádřit uznání premiéru Topolánkovi a jeho spolupracovníkům za vynikající práci a poděkovat za velmi úzkou spolupráci během tohoto období.“

Přívětivě hodnotila dosavadní českou práci i švédská ministryně pro evropské záležitosti [Cecilia Malmström](#), jejíž země bude předsedat po Čechách byla v hodnocení přívětivější: „Navzdory brutálním vnějším podmínkám zvládá ČR předsednictví velmi dobře.“

Celkový dojem z prvního měsíce je tak veskrze pozitivní. Úvodní nedůvěra, umocněná přehmaty v přístupu k blízkovýchodnímu konfliktu, zejména díky Topolánkově energickému angažmá v rusko-ukrajinském sporu opadla a byla vystřídána opatrnými očekáváními. Pokud se předsednickému týmu podaří lednové úsilí zopakovat, bude mít české předsednictví nakročeno k – pro mnohé překvapivému – chvalitebnému vysvědčení.

Hodnocení předsednictví v domácích médiích

Česká média jsou v porovnání se zahraničím méně zvyklá vyjadřovat svůj názor. Hodnocení prvního měsíce předsednictví tak spíše nechávala na zahraničním tisku, z něž často citovala. Přesto se i v domácích médiích našel prostor pro politické komentáře a analytiku. A že bylo co komentovat. Titulky tisku plnila zejména Gaza, plyn, Entropa a ekonomická krize. Škoda, že se v jejich stínu ocitla velmi podstatná, byť ne tak kontroverzní a uchopitelná témata jako mezinárodní rozvody či otázka výsledku svědka prostřednictvím videokonference.

Původní obavy a kritické komentáře o přípravách předsednictví se během prvního měsíce do značné míry proměnily na opatrnou a v českém prostředí relativně nevídanou chválu. Mise do Gazy a zejména Entropa byly hodnoceny velmi různorodě, přelomem na cestě za

pozitivním znamenkem se i pro domácí média stala česká participace na vyřešení sporu mezi Ruskem a Ukrajinou.

Politický komentátor Jiří Pehe po prvním týdnu předsednictví hovořil pro [Český rozhlas 6](#) o těžké kritice, jež se snáší na českou vládu, zvláště po neúspěchu mírové mise na Blízkém východě. Zároveň dodal: „Vysoké nároky, které mnozí novináři a pozorovatelé na české předsednictví kladou, jsou odrazem přehnaných očekávání, na kterých se podepsala v druhé polovině roku i vláda.“ Na konci měsíce již bylo jeho hodnocení pro [Tyden.cz](#) pozitivnější: „Česká republika začala lépe, než se očekávalo (...). Hlavně díky premiérovi a ministrovi zahraničí, kteří se snažili řešit obě krize (Blízký východ, Gazprom) velmi aktivně.“ Tomáš Sedláček, ekonom a v současnosti člen Národní ekonomické rady vlády na stránkách [Hospodářských novin](#) hovořil o našem předsednictví jako o „jednom z nejsložitějších, ne-li vůbec nejsložitějším předsednictví v unijní historii.“ Navzdory tomu jsme podle Sedláčka přes počáteční obavy odehráli první šestinu předsednictví přinejhorším na remízu. Odborník na bezpečnostní politiku EU Tomáš Weiss hodnotil pro [Euroskop.cz](#) první měsíc předsednictví i v této oblasti jako úspěšný: „Lze říct, že české předsednictví začalo poměrně dobře. Má slibnou pozici pro dosažení konkrétního pokroku v otázce energetické bezpečnosti.“ Mírný optimismus sdílí i Ivana Jemelková z Asociace pro mezinárodní otázky ve svém komentáři pro [Respekt.cz](#). Dodala ale: „Je třeba, aby nám podobný elán vydržel ještě – alespoň – následujících pět (měsíců).“

Komentátoři [Práva](#) byli tradičně kritičtější: „Za blamáž s Entropou patří vládě pětka.“ Přesto i jejich kritika působila smířlivějším dojmem než obvykle. „Topolánkuv úspěch ale zastínil i Schwarzenbergovu blamáž, kterou utrpěl jako vedoucí deputace EU“, napsal Petr Uhl na stránkách [deníku](#).

„Domácí tisk si naše předsednictví víceméně pochvaluje“, shrnul vysvědčení českého předsednictví v médiích novinář Karel Hvižd'ala pro [Český rozhlas 6](#).

[Detailní analýza](#) společnosti Newton Media potvrdila v politice nepříliš častou převahu pozitivních příspěvků (11%) nad podílem negativních (6%). Nejvíce kladných komentářů získal díky plynové krizi premiér Topolánek, naopak negativně byl novináři hodnocen prezident Klaus (zejména díky převzatým citacím ze zahraničního tisku) a kvůli Černého podvodu kolem Entropy místopředseda vlády Vondra.

Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích

První týdnů českého předsednictví plnil stránky zahraničního tisku konflikt v Gaze. V souvislosti s ním pak byla častokrát komentována skutečnost, že na Blízký východ vyrazily vedle sebe mise vedená ministrem zahraničí předsednické země a nezávisle na ní se do oblasti vypravil francouzský prezident. Britský deník [Guardian](#) předsednickou misi označil za „předvoj“ mise francouzského prezidenta a dodal, že načasování našeho předsednictví je dost nešťastné vzhledem k tomu, že ČR je očividně na straně Izraele. Tony Barber z listu [Financial Times](#) se pak ve svém komentáři ptal, jak mohou být za takové situace Solana a Ferrero-Waldner bráni vážně. Dodal, že Sarkozyho výlet bude mnohde interpretován jako signál, že když přijde na vyjednávání a mluvení jménem EU, tak Čechy nelze brát moc vážně. Pozornosti neuniklo ani Potužníkovo uklouznutí o obranném charakteru izraelského útoku. Informovaly o něm např. deníky [Die Welt](#) a [Independent](#).

Naopak způsob, jakým české předsednictví zvládlo plynovou krizi, byl hodnocen pozitivně např. německým [Frankfurter Rundschau](#), který ocenil Topolánka jako úspěšného vyjednávače dohody. V rámci dozvuků sporu se německý [Die Welt](#) věnoval budapešťským jednáním o ropovodu Nabucco, který prosazuje české předsednictví. Agentura [Reuters](#) pak informovala, že podobně jako její předchůdce hledá německá kancléřka Merkel podporu pro plynovod North Stream.

V půlce ledna byly všechny politické otázky spojené s předsednictvím zastíněny děním okolo plastiky Entropa. Britské deníky [Guardian](#) nebo [Daily Telegraph](#) dílo ocenily, zejména pro jeho humor a neotřelost. [Financial Times](#) naopak neváhaly kritizovat českou vládu za to, že podvod neprohlédla dříve. Podobně se vyjádřil i list [The Times](#), podle kterého Entropa dále podkopala důvěru ve schopnosti české vlády.

Poslední lednový týden byl v celém světě, Evropu nevyjímaje, ve znamení nového amerického prezidenta Baracka Obamy. Týdeník [Economist](#) v této souvislosti zmínil, že Praha je jedním z míst, která doufají, že budou hostitelem nového amerického prezidenta při jeho první návštěvě Evropy. V reakci na Obamovo rozhodnutí o uzavření Guantánama se v Evropě okamžitě začalo spekulovat o možnosti přijetí části z nich. Španělský deník [El País](#) a belgický [Le Soir](#) zdůraznily, že Evropa je v této otázce rozdělená a citovaly Karla Schwarzenberga: „Napřed si vyslechneme, co po nás Američané chtějí a pak uvidíme.“ [Financial Times Deutschland](#) tento jeho postoj označily za šalamounský.

Diskutována byla i (ne)jednota Evropy, a to např. v článku Timothy Gartona Ashe publikovaném britským deníkem [Guardian](#). Ten ve svém komentáři volá po jednotnějším

vnějším postoji EU a varuje, že pokud budeme otálet, nastupující mocnosti jako je Čína nebo Indie, už nedoženeme. Druhým dechem ale dodává, že změny, které by přinesla Lisabonská smlouva, by byly přínosné, ovšem ne za cenu opakování irského referenda, což považuje za antidemokratické.

Druhý měsíc v čele Evropy

Monitoring českého předsednictví, únor 2009

Sylvie Milerová, Karel Ulík

Témata měsíce	18
Česko-francouzská telenovela, díl 2107.	18
Krise pokračuje.....	19
EU-USA.....	19
Sněmovna schválila Lisabonskou smlouvu	20
Předsednictví a jaderná energetika.....	21
Kalendář událostí	22
Reakce a hodnocení	23
Reakce domácích aktérů	23
Reakce zahraničních aktérů	25
Hodnocení předsednictví v domácích médiích	26
Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích	27

Témata měsíce

Česko-francouzská telenovela, díl 2107.

CZ PRES probíhá v rámci tria Francie – ČR – Švédsko. Je zvykem, že země, které spolu trio tvoří, vzájemně spolupracují. Vztahy ČR a Francie, pokud bychom je měli interpretovat pomocí novinových zpráv, však připomínaly spíše špatnou telenovelu. [The Economist](#) ve své analýze z prosince 2008 správně předpověděl, že „je těžké představit si Sarkozyho na zadním sedadle po tom, co předá předsednictví EU Čechům...v každém případě diplomatické delikátnosti ho těžko odradí.“ A „Super Sarko“ hned v lednu (viz náš lednový paper) ukázal, že se pozornosti nehodlá jen tak lehce vzdát a vydal se na Blízký východ paralelně s misí EU.

V červenci 2008 byl, přes počáteční nevoli [Německa](#), odstartován projekt, na který francouzský prezident soustředil mnoho svých sil – [Středomořská Unie](#). Česká republika a Švédsko ovšem mají jako prioritu projekt [Východního partnerství](#), který je trnem v oku Rusku, se kterým se Francie i Německo snaží udržovat vřelé styky, a který navíc odvádí pozornost od Sarkozyho oblíbeného projektu. Důkazem může být i to, že na setkání Trojky s Ukrajinou v Praze začátkem měsíce byl přítomný [švédský](#) ministr zahraničí, zatímco francouzský ne.

Dalším jablkem sváru pak bylo Sarkozyho [vyjádření](#) o tom, že není přípustné vyrábět francouzská auta v Česku, aby pak byla importována do Francie. Tento komentář byl odsouzen nejen premiérem Topolánkem, ale i [Švédskem](#), jehož premiér řekl, že je „hluboce znepokojen nárůstem protekcionistických tendencí v Evropě.“

Možná méně viditelný, ale o to troufalejší byl pak Sarkozyho pokus svolat do [Berlína](#) summit zemí eurozóny. Berlín prý vybral úmyslně, neboť tak chtěl pro jeho uspořádání získat německou podporu. Navíc by se tím zbavil přítomnosti ČR, která Euro ještě nepřijala.

Spolupráce mezi ČR a Francií se zatím moc nedařila a situace se do konce CZ PRES příliš nezměnila navzdory zlepšené komunikaci. Švédsko bude zřejmě v druhém pololetí tohoto roku v lepší pozici – nedá se čekat, že by se čeští politici nakazili „sarkoiditou“ a vedení Evropy nechtěli pustit z ruky.

Krise pokračuje

[CZ PRES](#) dalo ústy mnoha svých představitelů najevo, že „protekcionismus není odpovědí na současný ekonomický pokles“. Hlavním zdrojem obav v EU byl [záměr Francie](#) poskytnout 6,5 miliard Euro svým největším automobilkám. Komisařka pro hospodářskou soutěž, Neelie Kroes, ale byla nakonec s francouzskými zárukami [spokojena](#).

Krizi se věnoval i ministerský předseda Topolánek ve svém [projevu](#) k Evropskému Parlamentu, ve kterém mj. uvedl, že současná krize je také krizí důvěry, a že je v první řadě potřeba pracovat na schopnosti politiků dohodnout se na koordinovaném postupu.

CZ PRES se také dále věnovalo šrotovnému (viz leden) a vyzvalo ke [koordinaci podpory](#) automobilového průmyslu v EU. Lze totiž snadno namítnout, že díky tomu, že jsme šrotovně nepřijali a zároveň se u nás nacházejí automobilky vyrábějící malá a dostupná auta, jsme se stali „černými pasažéry“ Evropy.

Na 1. března byl svolán [mimořádný summit](#) do Bruselu. Země sedmadvacítky zde měly projednat další postup v boji proti krizi. Před summitem samotným proběhla schůzka zemí středoevropského a východoevropského regionu iniciovaná Varšavou, což vedlo ke spekulacím [o dalším dělení EU](#). Politici se [shodli](#) na třech základních bodech: podpoře důvěry a finanční stability (včetně zajištění dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí v souladu s Paktem stability a růstu), navrácení ekonomiky zpátky na správnou cestu a společné práci v globálním měřítku (s ohledem na nadcházející summit G-20 v Londýně).

EU-USA

20. února oslavil americký prezident Obama první měsíc ve své funkci. Evropa vkládala do jeho zvolení velká očekávání. Budou nebo nebudou tato naplněna?

Jedním z jeho prvních opatření bylo [nařízení](#) o budoucím možném uzavření věznice v Guantánamu (viz leden), která byla často terčem kritiky kvůli [porušování lidských práv](#). Evropa byla napřed nadšená, ovšem když se ukázalo, že by i ona měla převzít část zodpovědnosti a některé bývalé vězně přijmout na své území, prvotní entusiasmus jaksi opadl a vystřídaly ho [opatrné výroky](#). Jenže rok, který je stanoven jako termín pro uzavření věznice, je dost dlouhá doba, během které se může leccos změnit. Navíc, i kdyby byla věznice uzavřena, neznamená to, že by se USA vzdaly základny jako takové. Přestože Obamova administrativa se zatím zdá být více otevřená diskusi s kubánským režimem, tak si

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–
Prosinec 2009

Ize jen těžko představit, že by se vzdala tak strategického bodu, obzvláště v době, kdy se opět spekuluje o [ruské vojenské přítomnosti](#) v tomto regionu.

Další oblastí, ve které EU upírala své naděje k novému americkému prezidentovi, je boj proti změnám klimatu. Demokrati jsou vůči boji proti změnám klimatu tradičně příznivěji naladěni než Republikáni. [EU doufá](#), že amerického prezidenta přesvědčí, že by Spojené státy měly snižovat svoje emise CO₂ a zapojit se do globálního systému obchodu s povolenkami mezi bohatými státy.

Zvládnout válku v Afghánistánu je jeden z [nejtěžších](#) úkolů Obamovy administrativy. V půlce února [schválil](#) navýšení počtu vojáků v této válce, protože hlavní chybou, kterou podle něj USA v této válce udělaly, bylo, že upřely svou pozornost na Irák. EU se afghánské otázce intenzivně věnuje, každoročně probíhá [zasedání Trojky EU s Afghánistánem](#) na ministerské úrovni. Letošní schůzka proběhla koncem ledna v Praze a na pořadu jednání byly mj. vzájemné vztahy nebo rozvoj Afghánistánu a jeho vztahů se sousedními zeměmi.

Sněmovna schválila Lisabonskou smlouvu

Dne 18. února se po mnoha odkladech Česká republika jako poslední ze všech členských zemí EU oficiálně vyjádřila k Lisabonské smlouvě. [125 poslanců](#) (o 5 víc než je nutná ústavní většina) vyslovilo svůj souhlas s její ratifikací. Zpoždění ratifikačního procesu způsobil [přezkum smlouvy před Ústavním soudem](#), který inicioval [Senát](#), zdrženlivý postoj ODS a snahy o spojení hlasování s jinými legislativními návrhy (radarové smlouvy, [vázaný mandát](#)). K završení ratifikace byl ještě třeba souhlas třipětinové většiny přítomných senátorů a podpis prezidenta, který již [dříve deklaroval](#), že smlouvu podepíše až po jejím schválení v irském referendu. Je ironické, že Klaus, hlasitý zastánce národní suverenity, vázal své ústavní rozhodnutí na vůli jiného lidu, než toho, jímž byl zvolen, a zároveň nehodlá reflektovat vůli vyjádřenou zástupci lidu své vlastní země. Po projevu v Evropském parlamentu [odmítl na otázku](#) svého podpisu na Lisabonské smlouvě odpovědět. Neexistoval však žádný prostředek, jak prezidenta k podpisu přimět či jeho podpis nahradit. Do hry se měl navíc znovu zapojit Ústavní soud. Ten totiž posuzoval pouze články smlouvy, o jejichž přezkum požádal Senát a [někteří politici tak uvažují o novém podání](#).

Četné výtky ze strany opozice a zahraničních aktérů o nevěrohodnosti předsednictví státu, který se k Lisabonské smlouvě nevyjádřil, se ukázaly jako neopodstatněné. Průtahy s ratifikací jsou pro předsednickou úlohu zcela irelevantní, ratifikační proces navíc nebyl zakončen v dalších třech státech. Přes - zejména díky finanční krizi - [stoupající podporu](#) Lisabonské smlouvě mezi Iry, kterou někteří politici chtěli využít k rychlé ratifikaci, bylo

datum druhého referenda známo [až ke konci českého předsednictví](#). V Německu čekal prezident Horst Köhler s formálním předáním podepsaných listin na [vyjádření Ústavního soudu](#) a polský prezident Lech Kaczyński zaujal podobné stanovisko jako Klaus.

Předsednictví a jaderná energetika

Diskuse o energetice, jednom z klíčových „E“ českého předsednictví, dostala po lednové plynové krizi nový náboj. Sousední „energetická bezpečnost“ se stalo vedle „ekonomické krize“ nejčastějším argumentem pro jakýkoli návrh. Zdá se, že státy EU narozdíl od krize před 3 roky nezůstanou pouze u debatního stolu, ale přikročí ke konkrétním činům. Jednání o nových produktovodech hatí rozdílné politické zájmy, naopak renesanci zažívá jaderná energetika, již je české předsednictví (až na hlasy vládní strany Zelených) velmi hlasitým zastáncem.

Aktivní atomové elektrárny stojí v 15 zemích EU a z jejich produkce těží i další členské státy. Přes minulá rozhodnutí o odstavení jádra v mnohých členských zemích se v kontextu snah o stabilní a diverzifikované zdroje dostává jádro nová pozornost. Momentálně se staví 6 nových reaktorů ve 4 členských zemích a další státy se k výstavbě chystají.

Již [v průběhu energetické krize](#) zvažovaly Bulharsko a Slovensko spuštění svých odstavených reaktorů v Kozloduji a Jaslovských Bohunicích. Zastavení dodávek iniciovalo diskusi i ve státech s jaderným moratoriem. Itálie, jež atom odmítla v referendu rok po černobylské havárii, podepsala na konci února [dohodu o jaderné spolupráci](#) s Francií. Také [Polsko se rozhodlo](#) v důsledku schválení energeticko-klimatického balíčku a rusko-ukrajinského sporu do roku 2025 dokončit výstavbu alespoň dvou jaderných elektráren. Atom bude zřejmě důležitým tématem zářijových voleb v Německu, které mělo původně uzavřít reaktory do roku 2020. Litva vážně zvažuje obnovení provozu elektrárny Ignalina.

Změna atmosféry je pozorovatelná i na evropské úrovni. 3. února [vyzval Evropský parlament](#) Komisi, aby vypracovala „cestovní mapu“ pro investice do jaderné energetiky. Ačkoliv Komise jako celek je zatím opatrnější, jádro má osobní [podporu komisaře pro energetiku](#) Piebalgse.

Možnosti české vlády v jaderné energetice jsou komplikovány negativním postojem Zelených, který prosadili do [Programového prohlášení vlády](#). Události posledních měsíců, velká podpora veřejnosti a úsilí premiéra Topolánka [odpor Zelených postupně zmírňují](#). Rozvoj jaderné energetiky by se tak mohl stát nepsanou prioritou současného předsednického tria Francie, ČR a Švédska, kde vláda na počátku února navrhla [odvolat třicet let starý zákaz stavby nových reaktorů](#).

Premiér Topolánek se dlouhodobě zasazuje o rozvoj jádra. Na [konferenci o zajištění energetické bezpečnosti](#) pořádané v rámci předsednictví prohlásil: „Chceme zajistit občanům levnější elektřinu a teplo? Pak nemůžeme sázet na zdroje, které je vyrábějí draž. Chceme posílit naši svobodu a nezávislost? Pak nemůžeme z velké míry spoléhat na import ropy a plynu. Chceme mít udržitelnou energetiku s nízkými emisemi? Pak se neobejdeme bez jádra.“ V roce 2007 Česko a Slovensko ve spolupráci s Evropskou komisí iniciovaly vznik [Evropského jaderného fóra](#), debatní platformy o příležitostech a rizicích atomové energie. [Čtvrté setkání](#) se uskuteční na konci května v Praze.

Kalendář událostí

- 4. února** Poslanecká sněmovna odložila díky ODS, KSČM a části KDU-ČSL hlasování o Lisabonské smlouvě na 17. února.
- 5. února** Prezident Sarkozy prohlásil, že chce vrátit výrobu francouzských aut například z ČR zpět do Francie. Premiér Topolánek označil tento výrok za „neuvěřitelný“. Trefně reagoval ministr zahraničí Schwarzenberg: „Přejeme panu prezidentovi, aby s tím bodoval u svého obcenstva.“
- 8.-10. února** Ministr Schwarzenberg pracovníčně navštívil Spojené státy a setkal se s novou ministryní zahraničí Clintonovou. Jednalo se o bilaterálních (protiraketová obrana) i evropských otázkách (dialog EU-USA).
- 11. února** Premiér Topolánek a předseda Komise Barroso po své schůzce oznámili stanovení data konání mimořádné Evropské rady k finanční krizi na 1. března. Na květen chce české předsednictví svolat summit k nezaměstnanosti v zemích EU.
- 12.-13. února** Premiér Topolánek se na své pracovní cestě setkal s prezidenty Kazachstánu, Turkmenistán a Ázerbájdžánu. Český premiér si připravoval půdu pro konkrétnější podporu plynovodu Nabucco a projekt východního partnerství EU.
- 17. února** Poslanecká sněmovna vyjádřila souhlas s ratifikací Lisabonské smlouvy.
- 19. února** Prezident Klaus přednesl projev v EP, který kritizoval za nedostatek demokracie. Někteří europoslanci aplaudovali, jiní na protest opustili sál.

- 22. února** V Berlíně se konalo jednání evropských zemí skupiny G-20 k přípravě na dubnový summit. Za ČR se účastnili premiér Topolánek a ministr financí Kalousek.
- 23. února** Ministři zahraničí ČR a Francie, Schwarzenberg a Kouchner, v Bruselu oznámili, že spolu budou nejméně dvakrát týdně jednat, aby předešli případným nedorozuměním mezi ČR a Francií.
- 26. února** Česká média přinesla informaci o návštěvě amerického prezidenta Obamy v Praze. Obamova účast na summitu EU-USA, který se uskuteční 5. dubna, byla posléze potvrzena.

Reakce a hodnocení

Reakce domácích aktérů

Počet vyjádření a hodnocení předsednické úlohy ČR byl v únoru oproti prvnímu měsíci mnohem chudší. Předsednictví již nebylo něčím zcela novým a navíc chyběly výraznější události podobné válce v Gaze či kontroverzní Entropě. V rámci evropských témat se pozornost posunula směrem k postupně zveřejňovaným kandidátkám jednotlivých politických stran do Evropského parlamentu (EP). V rámci předsednictví byla diskutována zejména ekonomická krize, Lisabonská smlouva a projev prezidenta Klause v EP.

Největší opoziční strana ČSSD, která se během ledna velmi silně opírala do práce předsednictví, druhý měsíc na kritice ubrala. Předseda strany Paroubek hodnotil negativně předsednictví [pouze třikrát](#) oproti lednovým patnácti výstupům. Nejednalo se však o vstřícné gesto v době, kdy je vláda zaměstnána evropskou agendou a ekonomickou krizí, ale o čistě pragmatický krok, který vycházel z klesajících preferencí strany. ČSSD si nechala vypracovat analýzu hledající důvody poklesu přízně voličů, z níž vyplývá, že si [78% dotázaných přeje](#), aby ČSSD konstruktivně spolupracovala na předsednictví. Oslovení si v době předsednického půlroku také nepřejí hlasování o nedůvěře vládě. Socialisté vládě [vyčítali především pasivitu](#) na domácí i evropské úrovni v boji proti finanční krizi. Projev prezidenta Klause, blízkého pravici, [v EP hodnotil Paroubek](#) překvapivě mírně: „Václav Klaus jako obvykle nepřekvapil, ani nezklamal, a jako obvykle mnohé naštvál a mnohé pobavil.“ [Kritiku ČSSD](#) si vysloužil odklad hlasování o Lisabonské smlouvě, který prosadily ODS a KSČM na počátku února.

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–
Prosinec 2009

Právě druhá opoziční strana KSČM, prosazující referendum o Lisabonské smlouvě, bojovala proti jejímu schvalování v Poslanecké sněmovně do poslední chvíle. Takový způsob schválení smlouvy, která ČR podle komunistů „vleče do militarizace mezinárodních vztahů, do područí Spojených států a jejich dobrodružství ve světě“, je dle [stanoviska KSČM](#) „odsouzeníhodný a nedemokratický“. Shodně s ČSSD označili komunisté přístup předsednictví k hospodářské krizi za [pasivní](#).

Hlavní vládní strana ODS žila především vnitřními rozpory ohledně Lisabonské smlouvy, kterou část poslanců a senátorů považuje za nevýhodnou pro ČR. Po schválení smlouvy Poslaneckou sněmovnou vydali senátoři ODS [tiskovou zprávu](#), kde se píše: „Senátorský klub ODS ctí usnesení Kongresu ODS a deklaruje, že pokud nebude dokončena ratifikace smlouvy o umístění amerického radaru a schváleny jednací řady obou komor, nedoporučí k ratifikaci Lisabonskou smlouvu.“

Velmi často se k předsednictví vyjadřovala europoslankyně a jednička kandidátky KDU-ČSL do EP Zuzana Roithová. Na počátku měsíce [vyzvala ČR](#), aby „v rámci předsednictví výrazně přitvrdila v boji proti sexuálnímu vykořisťování dětí.“ V této oblasti má podle ní Česko značné mezery. Roithová se naopak postavila proti zprávě EP, který kritizuje ČR za iniciativu přehodnotit barcelonské cíle (viz *monitoring za měsíc leden*) a dokonce prohlásila: „Mám dojem, že pro některé poslance byl návrh Zelených kritizující české předsednictví vytržený z kontextu zprávy příležitostí pro odvetu za Entropu.“ Iniciativněji, byť méně realisticky, se ke střetu postavil další lidovecký europoslanec a dvojka na kandidátce Jan Březina, který přišel s [myšlenkou Evropské deklarace o rodině](#). Podle něj by deklarace mohla přispět k ratifikaci Lisabonské smlouvy v Irsku: „Vzhledem k tomu, že tradiční pojetí rodiny je vedle českého předsednictví blízké i Irsku, mohlo by přijetí Evropské deklarace o rodině stát součástí řešení pro Irsko a otevřít tak cestu k ratifikaci Lisabonské smlouvy. Prosazením deklarace by tak české předsednictví zabilo dvě mouchy jednou ranou.“ Oba se též vyjádřili k projevu prezidenta Klause v EP: „Za pět let jsem zde neslyšela mluvit žádného prezidenta tak vyhraněně ideologicky“, [komentovala](#) projev Roithová. [Březina dodal](#): „Soudím, že v pozadí jeho výpadu proti EP jako celku mohla být dětinská snaha vyřídít si účty za nedávné nepovedené jednání s delegací EP na Pražském hradě. V něčem s Klausem však souhlasil: „Uznávám a netěší mě, že problémem evropské integrace je jakási vnitřní autocenzura, která nutí zastávat politicky korektní stanoviska a nedovoluje vyjadřovat se kriticky například ke slabým stránkám Lisabonské smlouvy, které by si kritický přístup jednoznačně zasloužily.“ Klausův projev odsoudila i [Strana zelených](#). Zelení jsou [také přesvědčeni](#), že „oddalování ratifikace oslabuje pozici ČR v době předsednictví a staví ji do mezinárodně problematičké pozice.“

Pozitivním jevem je kontinuální růst zájmu o předsednictví u veřejnosti. Ačkoli stále převažuje počet lidí, kteří zájem nejeví (54%), 44% v [únorovém šetření Centra pro výzkum veřejného mínění](#) uvedlo, že se o předsednictví zajímá. Z výzkumu dále vyplývá, že přes pocit nedostatečné informovanosti jsou Češi ohledně předsednické úlohy optimističtí – 61% dotázaných se domnívá, že naše země v této roli obstojí. Dosavadní práci hodnotila kladně více než polovina respondentů, 22% ji posuzuje jako špatnou. K podobným závěrům došlo [šetření společnosti Factum Invenio](#).

Reakce zahraničních aktérů

CZ PRES bylo v únoru hodnoceno Komisařem pro podnikání a průmysl [Günterem Verheugenem](#), který si myslí, že vzhledem k okolnostem je „toto předsednictví cokoliv, jen ne formalita“. Ve svém prohlášení se zasazuje se o řešení ekonomické krize, které neopomíjí zkušenosti z minulosti, ochranu principů funkčního jednotného trhu a v neposlední řadě jednotný hlas EU na mezinárodní scéně. K CZ PRES říká: „Skutečnost, že Unii nyní předsedá jeden z nových členských států, považuji za výhodu spíše než za problém. České předsednictví bude zárukou, že populisté ve starých členských zemích z rozšíření neudělají hromosvod všech potíží. Přistoupení dvanácti nových členských států vytvořilo nové hospodářské příležitosti a Evropu politicky posílilo.“

Vázně rozvířil zejména projev prezidenta Klause v Evropském Parlamentu. Španělský socialistický europoslanec Carnero, autor návrhu ustanovujícího evropskou hymnu, během Klausovy řeči odešel a [prohlásil](#): „Přijde mi nevhodné, že prezident členského státu věnuje čas vyhrazený proslovu urážkám evropské demokracie, zdiskreditování Unie, napadání Evropského Parlamentu a obhajobě ultra-neoliberalismu.“ Předseda Zelených, Daniel Cohn-Bendit projev [ohodnotil](#) takto: „Zdá se, že Václav Klaus svou návštěvu Evropského Parlamentu naplánoval právě tak, aby připadla na polovinu karnevalu.“ [Komentář](#) britského europoslance Nigela Farage, lídra Strany nezávislosti Spojeného království (UKIP), byl mnohem pozitivnější: „Naznačil, že jejich neochota poslouchat odlišné názory se podobá neochotě bývalého sovětského režimu...bylo to poprvé za 10 let, co jsem členem Evropského Parlamentu, kdy jsem vstal a hlasitě projevil svůj souhlas.“

Koncem února varoval Karel Schwarzenberg jménem EU Bělorusko před uznáním Jižní Osetie a Abcházie s tím, že tento krok se neslučuje s členstvím Minsku v projektu Východního partnerství. Abcházské „ministerstvo“ výrok [považuje](#) za „přímý nátlak Evropské unie na suverénní stát Bělorusko“.

Po kritice z úst ministerského předsedy Topolánka, která následovala výroky francouzského prezidenta Sarkozyho týkající se záchranného balíčku pro francouzský automobilový průmysl, se tento nechal [slyšet](#), že: „Tento automobilový plán slouží také našim evropským sousedům, neboť kdybychom bývali nebyli zapojili do pomoci pro PSA a Renault to, co jsme do ní zapojili, byly by to jejich podniky po celé Evropě, které by se tím pádem ocitly v ohrožení.“

Hodnocení předsednictví v domácích médiích

Absence atraktivních témat podobných těm z ledna se ještě více než u politiků odrazila na snížení zájmu médií. Počet výstupů v nejčtenějších českých médiích [poklesl o více než polovinu](#). Zájem budila většinou stejná témata jako u domácích aktérů – hospodářská situace, český boj proti protekcionismu a Lisabonská smlouva. O těchto tématech však média často referovala již dříve, nová témata hledala jen těžko. Také proto se velmi často vracela k Entropě či možná až přílišnou pozornost věnovala projevu prezidenta Klause v EP. Vděčným tématem se staly spekulace okolo [prohlášení prezidenta Sarkozyho](#). Stejně jako v lednu často citovala česká média ze zahraničního, zejména francouzského, tisku.

V únoru vystavila česká média předsednictví o trochu negativnější vysvědčení než v prvním měsíci. Podle [analýzy](#) společnosti Newton Media poklesl podíl pozitivně laděných příspěvků z 11% na 9%. O stejný poměr na 8% vzrostl počet kriticky vyznívajících výstupů. Ty si vysloužil zejména projev prezidenta v EP. Většina příspěvků však byla neutrální, a to i v hodnocení politiků.

Přes místy negativní hodnocení dosavadního výkonu předsednictví chválí Martin Schulz pro [ČRo 6](#) evropské vystupování premiéra Topolánka a místopředsedy Vondry. Komentátor [Respektu](#) Jan Macháček spojil české předsednictví s Lisabonskou smlouvou: „Chceme-li, aby naše předsednictví bylo bráno s větším respektem, měli bychom co nejdříve schválit Lisabonskou smlouvu. Když už nemáme to euro.“ S tím souhlasil i [politolog Jiří Pehe](#): „Další odklady oslabují českou pozici v EU, včetně role našeho státu během předsednictví.“ Působení ČR v čele Evropy shrnul ředitel Ústavu mezinárodních vztahů [Petr Drulák](#): „Pokud bude mít dosavadní průběh, rozhodně nebude považováno za předsednictví neúspěšné. Nedávej se očekávat žádné velké posuny, ale na druhou stranu nic neuvízlo a EU normálně funguje, o což mělo zahraničí před začátkem předsednictví obavy.“

Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích

Únorovým zahraničním zprávám týkajícím se CZ PRES dominovaly tři události: česko-francouzské hašteření, ekonomická situace a schválení Lisabonské smlouvy v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

Nejprve francouzský deník *Le Figaro* napsal, že CZ PRES je němé. Následovala zpráva prestižního deníku *Le Monde*, podle které Sarkozy plánoval svolat do Berlína summit zemí euro zóny, neboť aktivita CZ PRES v oblasti finanční krize se mu nezdála dostatečná. Napětí [vyvrcholilo](#), když prezident Sarkozy prohlásil, že pokud chtějí francouzští výrobci aut dostat daňové úlevy, měla by se jejich auta vyrábět ve Francii a ne ve východní Evropě. Představitelům CZ PRES zřejmě přetekl pomyslný pohár trpělivosti plněný Sarkozyho provokacemi a premiér Topolánek [prohlásil](#), že tímto výrokem francouzský prezident vážně ohrozil přijetí Lisabonské smlouvy u nás.

Zřejmě se ale mýlil. Přestože začátkem února vypadal osud Lisabonské smlouvy v ČR bledě, neboť jednání o ní bylo odloženo na 17. února, o čemž informoval např. *Frankfurter Rundschau*, tak později mohli její příznivci slavit, protože smlouva byla Poslaneckou sněmovnou schválena. Tento vývoj situace byl hlasitě přivítán mnoha evropskými médii jako např. *BBC* nebo *Financial Times*. Další deníky však ve svém hodnocení byly o něco skeptičtější – španělský *El País* a belgický *La Libre* nezapomínají, že smlouva ještě musí projít Senátem a také ji musí podepsat prezident Klaus, který jí však není příliš nakloněn.

Pozornost vzbudil i projev prezidenta Klause v Evropském Parlamentu. Zřejmě nejtipněji a nejvýstižněji ho popsal belgický deník *Le Soir* – „[Václav Klaus, vlk v ovčíně](#)“. List *The New York Times* pak jeho výroky označil za pohrdavé, ale našla se i shovívavější hodnocení – např. deníku *The Wall Street Journal* nebo v komentáři *The Times*, podle kterého ti, kteří během jeho projevu bučeli, se měli raději poslouchat; Klaus totiž promluvil o důležité věci: přes nedostatek politické vůle nebo shody si Evropský Parlament vždy prosadí svou.

Dalším kontroverzním tématem v únoru byla jak jinak i ekonomika. Vrásky mnoha státům přidělal obcházející stín protekcionismu. Deník *Frankfurter Rundschau* píše, že protekcionismus by škodil nejen světovému obchodu jako celku, ale i jednotlivým státům. Vyvrcholením diskusí o ekonomice byl neformální summit Evropské Rady v Bruselu, který byl údajně [svolán](#) premiérem Topolánkem jako reakce na výzvu prezidenta Sarkozyho uspořádat summit pro země eurozóny. Nejvíce vášní vyvolal zřejmě návrh maďarského premiéra na finanční injekci pro země střední a východní Evropy. Belgický deník *Le Soir* v reakci [napsal](#), že Evropě hrozí nové zdi.

Jak bylo předsednictví v únoru hodnoceno? Komentář [Financial Times](#) uvádí, že se ČR podařilo předsednictví oživit prosazováním jednoty EU a bojem proti státům porušujícím pravidla jednotného trhu.

Třetí měsíc v čele Evropy

Monitoring českého předsednictví, březen 2009

Sylvie Milerová

Témata měsíce	29
Pád vlády a české předsednictví	29
Východní partnerství.....	29
Rozšiřování EU.....	30
Nabucco vs. South Stream.....	31
Hledání řešení krize pokračuje.....	31
Kalendář.....	32
Reakce a hodnocení	33
Reakce domácích aktérů	33
Reakce zahraničních aktérů	34
Hodnocení předsednictví v domácích médiích	35
Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích	36

Témata měsíce

Pád vlády a české předsednictví

24. března byla vládě Mirka Topolánka vyslovena nedůvěra a Česká republika se tak ocitla bez vlády uprostřed svého předsednictví. Narušení předsednictví z vlastních řad podobným způsobem bylo do té doby bezprecedentní a celá Evropa se ocitla v šoku. Po „siláckém“ nástupu, kdy jsme proklamovali, jak to ostatním „osladíme“, následoval tvrdý pád a Češi si uřízli pořádnou ostudu.

Ještě premiér Mirek Topolánek přispěchal s [ujištěním](#), že pád vlády nebude mít na probíhající předsednictví žádný vliv a odsoudil sociální demokracii, že se nezdráhala usilovat o svržení vlády i během předsednictví. Oficiální orgány EU se sice vyjadřovaly optimisticky, v kuloárech se hovořilo [jinak](#) – CZ PRES bylo narušeno.

Největší [obavy](#), které se po pádu vlády vynořily, se dají shrnout zhruba takto: Jaký bude další osud Lisabonské smlouvy? Je Česko schopné vést EU v tomto těžkém období hospodářské krize? Jaká je budoucnost protiraketového štítu u nás? A konečně, dostane se předsednictví do rukou euroskeptického Václava Klause?

Celou záležitost trefně vyjádřil ekonom Tomáš [Sedláček](#): „Zatímco ekonomická krize k nám přišla ze zahraničí, naše vlastní politická krize je nyní, díky našemu předsednictví, exportována napříč celou Evropskou Unií. Naše krize se stává krizí evropskou...během uplynulého roku jsme mohli být považováni za ostrůvek stability. Stali jsme se ale labilním a křehkým hráčem, který ke všem existujícím krizím přidává vlastní krizi, kterou si vytvořil ve své vlastní zemi... Měli jsme šanci ukázat, že země střední velikosti může zajistit předsednictví stejně dobře jako velké země. Měli jsme možnost to ukázat, ale neudělali jsme to.“

Východní partnerství

Dva měsíce před summitem, na kterém byl v Praze odstartován projekt Východního partnerství, jehož cílem je poskytnout šesti postsovětským zemím alternativu k ruskému vlivu, který je v této oblasti tradičně velmi silný, se nejen Evropskou Unií šířily různé obavy.

Americký [Newsweek](#) si všimnul, že od těchto zemí nelze čekat, že se jasně připojí na jednu stranu – EU nebo Rusko. Např. běloruská ekonomika je do velké míry závislá na dovozu ropy z Ruska, kterému dluží 15 miliard dolarů. Podobně je na tom Ukrajina i další tyto státy.

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–
Prosinec 2009

V [Turecku](#) pak určité obavy vyvolal záměr EU přizvat Turecko k některým jednáním se zeměmi východního partnerství. Nepřiblíží se tak Turecko určitému privilegovanému nebo širšímu partnerství, jak o něm uvažují někteří evropští politici? Profesor Mehmet Özcan si to nemyslí: „Východní partnerství by mělo být hodnoceno v rámci politiky sousedství. Nesmíme si myslet, že se EU snaží vytlačit Turecko na okraj.“

Svou nespokojenost vyjádřilo i [Moldavsko](#), jedna ze zemí účastnicích se partnerství. Podle Mariana Lupua, tehdy ještě předsedy parlamentu, je Moldavsko v oblasti evropské integrace „pokročilejší“, a proto od něj nelze očekávat, že bude na přistoupení do EU čekat na země jako je Arménie nebo Ázerbájdžán.

Příznačné je, že asi největším dilematem pro představitele EU bylo, zda pozvat či nepozvat na summit i běloruského prezidenta Lukašenka.

Rozšiřování EU

Letos uplynulo pět let od největšího rozšíření EU, a tak nastal čas bilancování. České předsednictví uspořádalo 2. března Konferenci „Rozšíření EU – 5 let poté“, jejíž účastníci se shodli, že rozšíření [přineslo prospěch](#) všem – jak starým, tak i novým členům. Přesto ohledně dalšího rozšiřování Unie nepanuje shoda.

Německá kancléřka [Angela Merkel](#) se v březnu nechala slyšet, že EU se musí „konsolidovat“ předtím, než bude moci přijmout nové členy. Za jedinou výjimku přitom považuje Chorvatsko, které by mělo přístupové řeči dokončit do konce tohoto roku.

Další rozšiřování EU, zvláště o země v regionu Západního Balkánu, bylo i jedním z témat neformálního setkání [ministrů zahraničí](#) na zámku v Hluboké. Česká republika a stejně tak i Švédsko dlouhodobě podporují rozšíření EU na východ, na rozdíl od některých jiných členů EU, kteří by si přáli při přijímacím procesu ze strany EU větší uvážlivost a obezřetnost. Estonský ministr zahraničí [připomněl](#), že problémem při jednání bylo neschválení Lisabonské smlouvy v některých zemích, které některé státy považovaly za zásadní překážku dalšího rozšiřování.

Analytička Centre for European Reform, Katinka Barysch, ve své [analýze pro BBC](#) shrnula: „Mnoho současných členů EU používá proces rozšiřování jako rukojmí v bilaterálních sporech, které vedou s tím nebo oním uchazečským státem. Evropské vlády během jednání o rozšíření vždy vytahovaly svoje starosti nebo projekty blízké jejich srdci. Co je nové, je troufalost, s jakou některé z nich nyní zadržují proces, aby dostaly to, co chtějí.“

Nabucco vs. South Stream

Po událostech ze začátku tohoto roku je Evropské Unii více než kdy jindy jasné, že diverzifikace zdrojů energie je závažným problémem, který si zaslouží pozornost všech. Úkolem Nabucca je přivést do Evropy plyn z kaspické oblasti a omezit tak závislost na ruských dodávkách. Rusko však představilo konkurenční plán: South Stream, který by obešel Ukrajinu přes Černé moře, ale přiváděl by opět plyn ruský.

Bohužel, evropské státy nejsou v tomto „souboji“ jednotné. Zatímco Česká republika a její předsednictví se jasně staví za Nabucco, např. Maďarsko vyjádřilo ruskému projektu podporu. Podle premiéra [Gyurcsányho](#) „Maďarským zájmem není jeden plynovod nebo jeden ropovod. Maďarsko chce mít tolik produktovodů, kolik je jen možné.“ Premiér Putin při této příležitosti vyjádřil i svou obavu, že konkurenční projekt nebude životaschopný bez dodávek z Íránu, proti čemuž se ale ostře staví [Obamova administrativa](#), která „v současnosti vůči zapojení Íránu do projektu nezaujímá pozitivní stanovisko.“

Toto není jediný otazník vznášející se nad dodavatelem plynu pro Nabucco. Dalším důvodem k pochybnostem o zajištění projektu je i březnová [schůzka](#) šéfů energetických společností SOCAR a Gazprom, kteří spolu podepsali memorandum o porozumění a od ledna příštího roku by ázerbájdžánský plyn měl začít proudit do Ruska.

Oba projekty mají na evropském politickém poli známé [zástupce](#) – za South Stream bojuje Gerhard Schröder, který Gazpromu hodně pomohl už s jiným projektem, Nord Stream. Nabucco pak obhajuje další Němec a Schröderův bývalý vládní kolega, Joschka Fischer, který má nelehký úkol: přesvědčit potenciální dodavatelské / tranzitní státy, aby se přidaly na stranu Nabucca, které má menší kapacitu a podobnou trasu jako South Stream.

Koncem března bylo nakonec oznámeno, že Nabucco se stane [součástí](#) energetického plánu Evropské Unie, i když ne všechny státy s tímto byly spokojeny. Angela Merkel se totiž [postavila proti](#) veřejnému financování Nabucca. Naopak Rumunsko, přes jehož území by část ropovodu měla procházet, prohlásilo, že pokud se investiční plán nebude o Nabuccu specificky zmiňovat, zablokuje ho.

Hledání řešení krize pokračuje

Začátek měsíce proběhl ve znamení mimořádného summitu o ekonomické krizi (viz únorový paper). [Maďarský premiér](#) při této příležitosti neváhal varovat: „Neměli bychom dovolit vznik nové železné opony rozdělující Evropu. Toto je největší výzva pro Evropu za posledních 20 let. Na začátku 90. let jsme Evropu znovu sjednotili. Teď je před námi další

výzva – zda dokážeme Evropu sjednotit i v oblasti financování a ekonomiky,“ a přidal i varování – v případě zhoršení situace ve střední a východní Evropě by ostatní evropské státy mohly být stíženy sociálními nepokoji a přílivem přistěhovalců.

Summit se soustředil na sladění not před londýnským setkáním G 20 ale také na sladění vzájemných postojů. José Manuel Barroso [prohlásil](#): „Těším se na konstruktivní setkání. V současné složité situaci potřebujeme společné odhodlání, aby se nám podařilo finanční krizi překonat koordinovaným způsobem.“ Na summitu byla odsouhlasena pomoc potřebným, ale zamítnut balíček pro celý region. Česko přitom patřilo mezi ty země regionu, které se nejhlasitěji dožadovaly, aby celý region nebyl házen do jednoho pytle. Postkomunistické ekonomiky sice mají hodně podobných rysů, nejsou ale identické. [Někteří analytici](#) však takové snahy považují za marné – investoři budou tyto země nadále spojovat, dokud nebude celý region podchycen společným plánem.

Další summit proběhl ve dnech 19. – 20. března. Mezi jeho [hlavní hesla](#) patřil koordinovaný postup, jednotný trh, diskutována byla i energetická bezpečnost a kodaňská klimatická konference. Pro budoucnost celé EU a Česka obzvláště je [klíčová role Německa](#), které zatím odolává svodům velkého utrácení. Podle některých komentátorů byl výsledný dokument summitu [naplněním německých přání](#), Německu se podařilo prosadit myšlenky, se kterými během svého předsednictví v roce 2007 neuspělo.

Kalendář

- 2. března** V Praze proběhla konference „Rozšíření EU – 5 let poté“ u příležitosti 5. výročí dosud největšího rozšíření s cílem zhodnotit sociální a hospodářské dopady tohoto rozšíření na nové i staré členské státy.
- 2. března** Ministr Schwarzenberg se zúčastnil Donorské konference ke Gaze v Šarm aš-Šajchu.
- 5. – 6. března** Zasedala Rada ministrů pro konkurenceschopnost
- 5. – 6. března** V Praze se konal Evropský summit regionů a měst, co do počtu účastníků největší akce CZ PRES. Hlavním tématem byla politika soudržnosti, dále také schopnost EU reagovat na finanční krizi a najít řešení.
- 10. března** Ministr Kalousek vedl zasedání ECOFIN, na programu mj. priority pro rozpočet EU pro rok 2010, integrovaná doporučení pro jednotlivé členské

země v oblasti jejich hospodářské politiky a politiky zaměstnanosti, hodnocení stabilizačních a konvergenčních plánů členských zemí.

- 19. března** Ministerské zasedání EU – Pákistán za účasti Karla Schwarzenberga, jeho pákistánského protějšku Machdúma Šáha Mahmúda Kurešiho a švédského ministra zahraničních věcí Carla Bildta. Hlavními tématy vzájemné vztahy, politická a bezpečnostní situace, energetická bezpečnost a regionální otázky mezinárodního významu – blízkovýchodní mírový proces, Indie a Afghánistán.
- 19. – 20. března** Setkání Evropské rady
- 24. března** Uprostřed CZ PRES byla Poslaneckou sněmovnou PČR vyslovena vládě Mirka Topolánka nedůvěra.
- 25. – 26. března** V Praze se konala konference na v době krize vysoce aktuální téma „Flexibilita v hospodářské krizi“.
- 26. – 27. března** V Praze se konala konference „Budoucnost kohezní politiky“.
- 27. – 28. března** V Hluboké nad Vltavou zasedali ministři zahraničí EU (Gymnich). Jednání se soustředila na tato témata: situace na Blízkém východě, civilní mise ESDP, Bělorusko a západní Balkán.

Reakce a hodnocení

Reakce domácích aktérů

V podstatě celý březen byl ovlivněn houstnoucí vnitropolitickou situací a očekáváním zda se Paroubkova ČSSD pokusí nebo nepokusí svrhnout Topolánkovu vládu. O šéfovi Lidového domu je známo, že s oblibou spoléhá na různé průzkumy veřejného mínění a podle nich pak přizpůsobuje svou politiku. Možná i proto se zdálo, že tentokrát váhá – průzkumy ukazovaly, že česká veřejnost si pád vlády uprostřed předsednictví nepřeje.

V předvečer hlasování o nedůvěře premiér [Mirek Topolánek](#) vydal tiskové prohlášení, ve kterém zopakoval své odhodlání k provádění reforem a zdůraznil, že v dnešní situaci země více než cokoli jiného potřebuje stabilitu. Ve svém projevu na úvod 53. schůze Poslanecké sněmovny PČR pak mj. [uvedl](#): „Ten, kdo bude hlasovat pro nedůvěru, se vysloví pro návrat praktik ČSSD, pro návrat komunistů k moci, pro nestabilitu a prohloubení krize, bude

hlasovat bez představy, co bude dál, kvůli jednomu muži, který se nikdy nesmířil s volební porážkou.“ Lídr kandidátky ODS do EP, [Jan Zahradil](#) vyslovení nedůvěry vládě označil za nezodpovědné a dodal: „ČSSD se zjevně zalekla rostoucích preferencí ODS a toho, že vláda pod vedením ODS úspěšně zvládá nelehkou zátěž předsednictví EU. Dala přednost domácímu politikaření před odpovědností za mezinárodní postavení a pověst naší země. To je politováníhodné.“

[Předseda ČSSD](#) po pádu vlády mj. vyzval všechny vládní politiky, aby „v současné složité situaci svými neuváženými kroky zbytečně nepřispívali k vytváření negativního obrazu v zahraničí. Úkolem politiků (...) je činit kroky ve prospěch státu, který reprezentují. (...) Problém v podobě krize vládnutí snad pádem Topolánkovy vlády skončil a otevírá se cesta k řešení.“

Topolánek a Bursík se [domnívají](#), že za pád vlády může prezident Václav Klaus a pražský primátor Pavel Bém.

Situaci okomentoval např. také politolog [Jiří Pehe](#): „Pro Českou republiku je to velká ostuda, jakkoliv uslyšíme silácké řeči některých politiků, že se nic moc neděje. Češi zase jednou ukázali, že nedokáží nadřadit své úkoly na mezinárodním poli svým domácím sporům a pletichám. Oslabili tím i pozici všech nových členských zemí. Unie bude v budoucnosti velmi obezřetná vůči předsednictví jakékoliv země z bývalého sovětského bloku.“

[Pavel Telička](#), bývalý eurokomisař následky pádu vlády okomentoval takto: „(...)byť se politická váha našeho předsednictví nyní skutečně snížila, nemusí dojít k zásadnějším dopadům na naše předsednictví a jeho výsledky.“

Agentura STEM zveřejnila [výsledky průzkumu](#) zájmu o činnost našich politiků v rámci předsednictví Evropské Unii a konstatovala: „Zahraníční politika a mezinárodní vztahy jsou takřka trvale stranou pozornosti českých občanů i médií a zájem vyvolají jen velmi silné podněty (...) Takovou událostí je od počátku roku 2009 zahájení našeho předsednictví Evropské unii. Samotný tento fakt a zřejmě i řešení akutních problémů (...) zvýšily zájem o činnost našich představitelů, vystupujících v prvním pololetí roku 2009 v dresu Evropské unie. Jejich práci sledovala se zájmem skoro polovina lidí. Po měsíci začal tento zájem pozvolna opadat.“

Reakce zahraničních aktérů

Pád české vlády byl v centru zájmu i v zahraničí, kde mnohdy nechápali co přesně a proč se u nás stalo. Předseda Evropského parlamentu [Hans Gert Pöttering](#) uvedl, že pád české vlády

by neměl ovlivnit fungování předsednictví. Naopak jeho kolega, europoslanec a předseda socialistické frakce [Martin Schulz](#) obvinil Mirka Topolánka v reakci na jeho projev v Parlamentu z vnitropolitického pletichaření během předsednictví.

Lucemburský ministr zahraničních věcí [Jean Asselborn](#) byl o něco přívětivější: „Vláda – třeba i přechodná vláda – bude dále řídit běžné záležitosti. Ale co se týká stability a image Evropy, to bude těžší.“ Vynořily se i obavy, že nyní bude v Česku ohrožena ratifikace Lisabonské smlouvy, např. europoslanec [Graham Watson](#) prohlásil: „Nejen v Irsku je dnes ratifikace Lisabonské smlouvy málo pravděpodobná.“ Oficiální stanovisko [Evropské Komise](#) bylo: „Evropská Komise pevně věří, že národní ústavní zákony České republiky dovolí pokračovat v předsednictví stejně efektivně jako činila doteď.“

Nejmenovaný [zdroj z řad švédské diplomacie](#) se nechal slyšet: „Vláda už byla slabá, věděli jsme to od začátku předsednictví.“

V zásadě lze shrnout, že navenek se většina politiků a institucí vyjadřovala, že vše je v pořádku, nic špatného nehrozí a vše bude zvládnuto. V zákulisí se ale hovořilo jinak a s českým předsednictvím se pomalu přestávalo počítat.

Hodnocení předsednictví v domácích médiích

Web [ČT 24](#) přinesl zprávu o summitu šéfů vlád a hlav členských států ve dnech 19.-20. března, který označil jako „jeden z vrcholů našeho předsednictví, jehož výsledek bude mít značný vliv na hodnocení, které si „vláda Česka nad Evropou“ za své půlroční účinkování vyslouží.“

[Český rozhlas](#) analyzuje následky vyslovení nedůvěry vládě: naše reprezentace bude brána méně vážně, oslabeno je nejen Česko, ale Evropská Unie jako celek, což by mohlo být nejpatrnější během setkání skupiny G20 v Londýně. Naše snahy odlišit se od ostatních zemí v regionu, které se během krize dostaly do vážných problémů, přicházejí vniveč. A shrnuje: „Ti poslanci, kteří včera v Poslanecké sněmovně hlasovali pro vyslovení nedůvěry vládě, prostě nadřadili vnitřní politiku zájmům státu. Neuvědomují si ale jednu podstatnou věc: pokud pád kabinetu české předsednictví skutečně poznamená, bude to ostuda pro Česko, nikoliv pro Topolánka, Vondru nebo ODS.“

[MF DNES](#) píše o vládním zhodnocení dosavadního průběhu CZ PRES – ta za největší úspěch prý považuje „usměrnění francouzského prezidenta Sarkozyho.“

[České Noviny](#) zveřejnily výsledek průzkumu agentury Faktum Invenio (z 20. března) – 64% lidí bylo s průběhem předsednictví v různé míře spokojeno. [MF DNES](#) také přinesla

výsledky průzkumu, tentokrát od agentury Median, podle kterého si 7 z 10 Čechů myslí, že pád vlády během předsednictví byla chyba.

Z dalších témat si např. [Finanční noviny](#) všimly, že České předsednictví se bude snažit přimět Německo a Rakousko, aby otevřely své pracovní trhy lidem z nových členských států.

Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích

Pád české vlády byl v zahraničních médiích často dáván do [souvislosti](#) s předchozími pády vlád v Maďarsku a Lotyšsku, i když velká část zdrojů jako např. [Wall Street Journal](#) rozlišovaly: „Toto nemá žádné dočínění s ekonomickou krizí. Celé je to otázka české politiky. Této vládě vždy hrozil pád.“ Francouzský deník [Le Monde](#) přinesl článek nazvaný „Pád české vlády přivádí Evropskou Unii do rozpaků“ a nezapomíná zrekapitulovat napjaté francouzsko-české vztahy během předsednictví.

[Irish Times](#) ve svém článku shrnujícím dění v České republice kárají Mirka Topolánka, který prý věcem nepomohl, když označil Obamův záchranný balíček za „cestu do pekel“. Podle novin toto může být český pohled, ale rozhodně se nejedná o postoj, který by předsednictví mělo vysílat jménem celé unie pouhých pár dnů před summitem G20. Španělský deník [El Mundo](#) se snaží uklidnit ty, kteří by mohli mít starosti o budoucnost předsednictví – přestože pád vlády ohrožuje stabilitu předsednictví, ve vládě a na ministerstvech je dostatek schopných úředníků, kteří jsou schopní zajistit jeho další průběh.

[The Sunday Times](#) přinesly rozhovor s Václavem Klausem zaměřený zejména na jeho postoj vůči Lisabonské smlouvě, novému referendu v Irsku, pokračování evropské integrace, ale také absenci vlajky EU na Pražském hradě. Na dotaz, zda podepíše Lisabonskou smlouvu, pokud ji Senát schválí, prezident odpověděl: „Senát by měl ratifikaci Smlouvy vážně zvážit a zodpovědně o ní rozhodnout. Nechci předvídat žádné scénáře, co se potom stane. Počkejme si na rozhodnutí Senátu.“

V březnu ale média zajímal nejen pád vlády: agentura [Reuters](#) vydala zprávu o situaci na Madagaskaru, kde došlo k převratu, a citovala stanovisko českého předsednictví, které „odsuzuje veškeré pokusy jak nedemokraticky získat moc“. [Stejná agentura](#) si všimla i postoje CZ PRES vůči Izraeli a citovala ministra zahraničí Schwarzenberga: „Nejsme spokojeni s některými kroky izraelské vlády(...)“ Deník [The Guardian](#) si všimnul jednoho z výsledků setkání ministrů zahraničí sedmadvacátky na Hluboké: EU plánuje se více zapojit do výcviku afghánských policistů.

Čtvrtý měsíc v čele Evropy

Monitoring českého předsednictví, duben 2009

Dan Šitera, Karel Ulík

Témata měsíce	38
Londýnský summit G-20	38
Summit EU – USA	38
Hledání nové vlády	39
Konference OSN o rasismu a xenofobii	39
Kalendář událostí	40
Reakce a hodnocení	43
Reakce domácích aktérů	43
Reakce zahraničních aktérů	44
Hodnocení předsednictví v domácích médiích	45
Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích	46

Témata měsíce

Londýnský summit G-20

Počátek dubnového měsíce byl z pohledu úspěchu českého předsednictví zásadní. První významnou zkouškou byl 2. dubna konající se londýnský summit skupiny G-20, sdružující 19 významných světových ekonomik a Evropskou unii, kterou během summitu reprezentovalo české předsednictví, zástupci Komise a Evropské centrální banky. Očekávání přitom byla velmi rozporuplná, někteří pozorovatelé označovali nadcházející summit za [nejvýznamnější za posledních více než sedmdesát let](#), jiní neskrývali skepsi o vnitřní rozpolcenosti států v přístupu k řešení hospodářské krize ve světě.

[Závěrečné komuniké](#) summitu, jehož logo zdobilo heslo „stabilita – růst – práce“, nedalo jednoznačnou odpověď. Zda se podaří závazky světových aktérů (například ztrojnásobení financí pro MMF) proměnit v reálné výsledky, ukáží až nadcházející měsíce a roky. Summit se zabýval výhradně stavem globální ekonomiky a snažil se najít jak krátkodobější (podpora vytváření nových míst), tak dlouhodobá řešení (posílení vlivu klíčových mezinárodních finančních institucí a spravedlivější rozdělení sil v nich) krize.

České předsednictví pochopitelně nemělo ambice hrát nejzásadnější roli během jednání. Již v únoru svolala Angela Merkel do Berlína [přípravné jednání](#) několika zemí EU (Německo, Francie, Itálie, Španělsko, Nizozemsko, Lucembursko a Česko), čímž bylo české předsednictví odstaveno na vedlejší kolej. Na samotném dubnovém summitu reprezentovali předsednictví premiér Mirek Topolánek a ministr financí Miroslav Kalousek. Jako úspěch lze hodnotit začlenění varování před protekcionismem do závěrečného komuniké. „Nezopakujeme historické omyly protekcionismu jako v minulých dobách“, zní jedna z vět [dokumentu](#).

Summit EU – USA

Jeden z vrcholů předsednictví nastal o tři dny později v Praze. Americký prezident Barack Obama, který má mezi Evropany mnoho sympatizantů, zavítal do hlavního města ČR, aby se zúčastnil summitu EU – USA. Před zahájením neformálního summitu pronesl na Hradčanském náměstí [projev](#) věnovaný jadernému odzbrojení. Během [samotného jednání se diskutovalo](#) zejména Afghánistán, hospodářská krize a přístup k životnímu prostředí, ale také například aktuální otázka uzavření věznice Guantánamo. Vyřešení takto sporných bodů a nalezení společného postoje během jediného dne nemohl očekávat ani ten největší optimista a kladné hodnocení českého předsednictví lze vystavit zejména za hladký průběh

organizačně náročné události. Nutnost zlepšení transatlantických vztahů podtrhlo vypálení severokorejské rakety nesoucí satelit do vesmíru, což okamžitě EU a USA ve [společném prohlášení](#) odsoudily. Lekci „jak nebýt diplomatem“ však předvedl premiér Topolánek, když týden před summitem nazval americké řešení ekonomické krize „[cestou do pekel](#)“. Obama si zase [vysloužil kritiku](#) z řad oponentů členství Turecka v EU v čele s Francií a Německem za vyjádření podpory tureckému vstupu. Jeho podpora však musela dobře znít v českých uších, neboť ČR vstup Turecka do EU dlouhodobě podporuje. Přes absenci konkrétnějších kroků vyzněl první summit s novou americkou administrativou pozitivně a byl často reflektován jako krok vpřed v posílení transatlantické vazby.

Hledání nové vlády

Po nešťastném pádu vlády na konci března se vyrojila celá řada problémů spjatých s řešením politické krize. Jedním z hlavních byla otázka, co bude dále s českým předsednictvím? V ČR panovaly obavy, že nás nikdo nebude brát vážně, v zahraničí se mnozí hrozili nad možností převzetí předsedy Evropské rady prezidentem Václavem Klausem. Po intenzivních jednáních byl 5. dubna [dosažen konsensus](#) mezi hlavními politickými stranami nad jménem nového premiéra, kterým se měl stát předseda Českého statistického úřadu Jan Fischer. Ten byl pak jmenován o čtyři dny později premiérem, čímž vznikla [paradoxní situace dvojvládí](#) dvou premiérů. Fischerovým úkolem mělo být vytvoření nové úřednické vlády, jejímiž hlavními cíly bylo hladké dokončení předsednictví, mírnění dopadů hospodářské krize a dovedení země k předčasným parlamentním volbám. Právo nominace na posty ministrů si rozdělily zástupci ODS, ČSSD a Zelených. Kandidáty na klíčové posty z pohledu předsednictví navrhovala ČSSD. Ministrem pro zahraniční věci a zároveň místopředsedou vlády se stal dosavadní náměstek ministra Jan Kohout a ministrem pro evropské záležitosti bývalý velvyslanec při NATO Štefan Füle.

Vedení předsednictví však zůstalo v gesci odstupujícího kabinetu. Přesto je již patrný pokles vlivu a respektu předsednictví. Například na neformální zasedání ministrů pro místní rozvoj [přijelo pouze sedm z 26 ministrů](#), ostatní se nechali zastoupit náměstkami a úředníky. Fischer převzal funkci předsedy Rady EU až s jmenováním nové vlády 8. května, tedy až po klíčových summitech o Východním partnerství a Jižním koridoru.

Konference OSN o rasismu a xenofobii

Ve dnech 20. až 24. dubna se v ženevském sídle OSN uskutečnila Revizní konference, jejíž úkolem bylo zhodnotit osmiletý vývoj od přijetí závěrečné [deklarace](#) Světové konference proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii a nesnášenlivosti v jihoafrickém

Durbanu. Stejně jako konference v roce 2001 byla i tato poznamenána spory mezi státy. Mnoho států, včetně USA, Austrálie, Kanady nebo Izraele konferenci bojkotovalo již dopředu z obav ze zneužití fóra ze strany některých protiizraelsky naladěných zemí. I některé unijní země (Německo, Polsko, Nizozemsko, Itálie) se rozhodly setkání vůbec neúčastnit, české předsednictví na konferenci vyslalo níže postavené diplomaty. Pokusy vytvořit jednotnou unijní pozici tak [vyšly naprázdno](#). Během nedůstojného vystoupení iránského prezidenta Ahmadínežáda však [opustili sál i zbývající evropští diplomaté](#) a české předsednictví se již na konferenci na rozdíl od jiných států EU [nevrátilo](#). Ministerstvo zahraničí ve svém [prohlášení uvedlo](#): „Podobně jako řada našich demokratických partnerů – ať již jsou z řad členů EU nebo nejsou – totiž nemůžeme připustit, abychom svou přítomností legitimizovali zcela neakceptovatelné protiizraelské útoky, tedy opakování událostí, které silně negativně poznamenaly předchozí konferenci v roce 2001.“

V tomto kontextu [bylo kritizováno](#) eurokomisařem pro rozvoj a humanitární spolupráci Louisem Michelem. Předmětem kritiky nebyla ani samotná politika, jako spíše neschopnost sjednotit unii ke společnému postupu. „Evropané se na Durbanu I shodli. Tehdejší setkání bylo úspěchem. Ale evidentně je potřeba předsednictví, které bude kreativní a sjednotí hráče“, uvedl v rozhovoru Michel.

Kalendář událostí

- 2. dubna** Premiér Mirek Topolánek a ministr financí Miroslav Kalousek reprezentují Evropskou unii na zasedání skupiny G20 v Londýně.
- 3. - 4. dubna** V Praze se za předsednictví Miroslava Kalouska setkávají ministři financí a guvernéři národních bank členských zemí EU (ECOFIN).
- 5. dubna** Americký prezident Barack Obama a nejvyšší evropští politici představitelé navštěvují Prahu, aby se zde zúčastnili jednodenního summitu EU – USA.
- Summit společně odsuzuje nedávné odpálení severokorejské rakety ohrožující stabilitu ve východní Asii.
- Obama a Evropané podepisují stanovisko o další prospěšné spolupráci v Afghánistánu.

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–
Prosinec 2009

- 6. dubna** Koná se Schůzka Rady pro vnitro a spravedlnost v Lucemburku, kde je za přispění českého předsednictví zvolen nový ředitel Europolu Rob Wainwright.
- 7. dubna** V Bruselu došlo k setkání seniorních představitelů EU – skupina Rio.
- 9. dubna** Evropě je znám nový český premiér, je jím Jan Fischer.
- 14. - 15. dubna** Martin Bursík, ministr životního prostředí, v Praze projednává na neformálním setkání evropských ministrů životního prostředí společnou strategii na kodaňská jednání o novém globálním klimatickém balíčku.
- 16. dubna** Výbor Evropského parlamentu pro zaměstnanost a sociální otázky schválil českým předsednictvím vyjednanou zákonnou novelu tzv. Evropského globalizačního fondu, jenž by měl nyní lépe reagovat na ekonomickou krizi.
- 17. dubna** Vícepremiér Alexandr Vondra se po setkání s rumunským ministrem zahraničí rozhodl zařadit na květnové jednání Východního partnerství otázku vnitropolitické krize v Moldávii.
- Ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg na setkání evropské Trojky s Běloruskem v Minsku pozval běloruskou delegaci na chystanou konferenci Východního partnerství do Prahy.
- 18. - 19. dubna** České ministerstvo zemědělství vysílá vlastní delegaci jako zástupce EU na zasedání ministrů zemědělství G8 do italského Cison di Valmarina.
- 20. dubna** Česká republika jako předsednická země opouští na základě antisemitských výroků iránského prezidenta Ahmadínežáda Durbanskou revizní konferenci.

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–
Prosinec 2009

- 22. - 24. dubna** V Mariánských lázních se koná neformální zasedání ministrů pro regionální rozvoj na téma kohezní politiky.
Ministr zahraničních věcí Martin Bursík reprezentuje EU na jednání ministrů životního prostředí G8 v italských Syrakusách.
- 23. dubna** Vicepremiér Alexandr Vondra na cestách do Bulharska, Turecka a Turkmenistánu chystá půdu pro konferenci o Východním partnerství.
- 27. - 28. dubna** Ministr životního prostředí Martin Bursík se za Evropskou unii účastní Fóra největších světových ekonomik o klimatických změnách pořádaným americkým prezidentem Barackem Obamou.
V Luxemburgu se koná pod hlavičkou českého předsednictví Rada ministrů pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy řešící jak otázky situace v Barmě, tak vztahy s Chorvatskem, Egyptem a Ruskem.
- 28. dubna** Albánský premiér Sali Berisha za asistence českého předsednictví oficiálně podává kandidátskou přihlášku své země do Evropské unie.
Praha hostí zasedání troiky ministrů vnitra a spravedlnosti Evropské unie a Spojených států, které řešilo například problémy přijetí vězňů z Guantánama v EU.
Podpis tzv. „Pražské Společné deklarace o migraci“ završuje dvoudenní ministerskou konferenci schengenských, středoasijských, jihovýchodo - a východoevropských zemí pořádanou českým ministerstvem vnitra.
- 29. dubna** Ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg se jako předseda Rady ministrů zahraničních věcí EU účastní zasedání Společného výboru Rady pro spolupráci v Perském zálivu (Gulf Cooperation Council).
- 30. dubna** Ministryně zdravotnictví Daniela Filipová svolává do Lucemburku mimořádnou Radu ministrů zdravotnictví ohledně projednání opatření proti hrozící světové pandemii prasečí chřipky.

Reakce a hodnocení

Reakce domácích aktérů

Pád vlády z předchozího měsíce zastínil i veškeré evropské diskuze na domácí scéně. Kolaps českého předsednictví EU, původního středobodu domácí politiky v prvních šesti měsících roku 2009, se stal především instrumentem politického boje na domácí scéně. Snaha [Jiřího Paroubka](#) snižovat význam předsednictví slovy: „Vládu přece nemáme primárně od toho, aby předsedala Radě EU, ale primárně od toho, aby řešila problémy občanů ČR,“ tento fakt dosvědčovala.

Komunisté se k předsednictví již nevyjadřovali vůbec. Předseda [Vojtěch Filip](#) a místopředseda KSČM Jiří Maštálka pouze využili demonstrací v Kišiněvě proti současnému režimu prezidenta Vladimíra Voronina, aby apelovali na české předsednictví, jež dle jejich názoru mělo využít „všech možností k tomu, aby Evropská unie jednoznačně odsoudila tento pokus o zvrácení výsledku demokratických voleb.“

Paroubkovy teze o pomíjivosti a bezvýznamnosti pádu předsednictví ostře odsoudil ministr financí v demisi za KDU-ČSL [Miroslav Kalousek](#): „Od světa nemůžete chtít, aby rozlišoval, že tady je nějaká koalice a nezodpovědná opozice, ty se na nás dívají jako na jednu zemi a (...) já s kým jsem mluvil doma i v Evropě, neslyšel jsem nic jiného, než že jsme na hlavu padlí, když jsme veprostřed předsednictví, kde jsme začali získávat jako země prestiž a autoritu, udělali tento krok.“ Ke kritice ČSSD se v souvislosti s nepodařeným neformálním setkáním v Mariánských lázních vyjádřil i lidovecký ministr pro regionální rozvoj [Cyril Svoboda](#), když konstatoval, že „už toho mnoho neprosadíme (...) a že vláda byla shozena v den předsednictví, je velká ostuda“. Poté zdůraznil paradox nastalé situace jako ideologický rozpor těch, „kteří vládu shodili.“ Názor ODS a celé koalice na pád vlády, ústřední motto evropských událostí v ČR, vyjádřil ve svém tiskovém prohlášení europoslanec ODS [Jan Zahradil](#): „Pád vlády v době českého předsednictví Radě EU je bezprecedentním krokem, který poškodil zájmy České republiky v zahraničí.“

Prezident [Václav Klaus](#) do politických diskuzí okolo evropských událostí zasáhl pouze minimálně. Nejprve jen krátce informoval o svém ubezpečení José Barossa, že je v případě nouze vzniklé pádem Topolánkova týmu připraven ve prospěch předsednictví do věci vstoupit. Později dal [krátkou zprávou](#) reagující na pozvání Bělorusů na pražský květnový summit Východní partnerství na vědomí rozčarování z dvojí morálky, „která je používána,“ a sdělil, „že panu Lukašenkovi ruku nepodá a na Pražském hradě jej přijímat nebude.“

K okolnostem krize předsednictví se vyjádřil i exprezident [Václav Havel](#), jenž označil pád české vlády v jeho průběhu jako „kudlu do zad“ a „pitomost“ Jiřího Paroubka. [Jan Fischer](#) však již při nástupu do premiéřské funkce ubezpečil veřejnost, že „dobrý doběh českého předsednictví“ bude „nepochybně základní prioritou českého kabinetu.“

Reakce zahraničních aktérů

Zahraníční aktéři se k dubnovým problémům českého předsednictví vyjadřovali jen velmi zřídka. Doznívala především kritika jeho předčasného pádu. Na přelomu března a dubna kritizoval předsednictví v rozhovoru pro *Süddeutsche Zeitung* předseda evropských socialistů [Martin Schulz](#). Ten, přes zdůraznění faktu, že „Česká republika je skvělá země a za minulých deset let, a hlavně od jejího vstupu do EU, se posunula enormně dopředu,“ označil české předsednictví „za nejhorší, které za své patnáctileté působení v Evropském parlamentu mohl vidět.“ Zelený europoslanec [Daniel Cohn-Bendit](#) se vyjádřil k pádu předsednictví jako ke kroku proti „celé evropské myšlence“ obsahujícímu příchuť „komedie a tragédie v jednom.“ Dodal také, že Češi „měli šanci svým předsednictví dokázat, jakou kapacitu a schopnost země jako Česká republika má. Ale to již teď pominulo.“ Kritiky českého vedení Evropy se také při své Berlínské přednášce dotkl bývalý rakouský kancléř [Wolfgang Schüssel](#) požadující pro Čechy „minimum pochopení.“

Protože se summit EU – USA spojený s proslovem v Praze stal především mediálním triumfem Baracka Obamy, české předsednictví bylo v dalším průběhu měsíce odsouzeno ke komentářům událostí menšího rázu. Ambivalentní postoj české zahraniční politiky koordinující Východní partnerství kritizoval především [Alexandr Lukašenko](#). Běloruský prezident odpověděl na výhrady českého prezidenta k pozvání běloruských zástupců slovy: „Žádné hrubiánství nemáme zapotřebí.“ Doplnil také: „Otázkou je, zda chci já, aby mi [Klaus] podal ruku.“

Postoje České republiky jako předsednické země EU kritizoval kvůli její neúčasti na podpisu závěrečné deklarace Ženevské konference OSN o rasismu evropský komisař pro rozvoj a humanitární pomoc [Louis Michel](#). Zdůraznil především politování nad faktem, že „některé Evropské země se rozhodly neúčastnit se dále konference bez toho, aby věděly, co se nalézalo v závěrečné deklaraci“ a zaútočil na předsednickou zemi slovy: „Shledávám za velmi podivné, že by země ve vedení Evropské Unie měla zdůrazňovat svou pozici tímto způsobem.“ Postoj české diplomacie naopak ocenil izraelský premiér [Benjamin Netanjahu](#) a dodal: „Jste velký přítel Izraele, velmi si toho vážíme. Chceme rozvíjet bilaterální kontakty i kontakty s celou Evropou.“

Hodnocení předsednictví v domácích médiích

Břežnový pád vlády, jenž zcela nejsilněji ovlivnil domácí mediální hodnocení českého předsednictví právě v dubnu, v jistém smyslu potvrdil dřívější slova Václava Klause o pouhé symboličnosti tohoto půlročního pomyslného kormidlování. Rétorika českých novin tomu zjevně nasvědčuje. Komentátoři politického dění totiž převážně pojímali pád českého předsednictví jako věc poškozující prestiž České republiky než Evropu jako celek. Vyhodnocující pád jako značný šrám na české pověsti, podlehla česká média značně defetistickému tónu. Jak dokazuje zpráva [společnosti Newtonmedia](#), duben byl s ohledem na české předsednictví do té doby nejméně pozitivně a nejvíce negativně vnímaným měsícem.

Pád české vlády nezastavil čas, ani evropský politický život, a tak Topolánková vláda v demisi, za úporného hledání její nástupkyně, musela pokračovat v řízení Evropské rady dále. Krizový duben s sebou přinesl několik stěžejních událostí převážně na domácí, ale i na evropské politické scéně. Právě jich se chytaly komentáře českých médií, a právě ty určily konečný pochmurný vjem minulého, současného i budoucího. Ve zkratce a chronologicky to byly návštěva Baracka Obamy v Praze, problémy okolo mandátu nové vlády a rozhodnutí Davida Černého o stažení Entropy z Bruselu.

Zatímco se však česká vláda návštěvu amerického prezidenta pokoušela interpretovat jako velké vítězství českého předsednictví, [Hospodářské noviny](#) si všimaly především faktu, že se při pobytu v Praze chtěl vyhnout „nelehké volbě mezi večerem s vrchním euro- a klimatoskeptikem Václavem Klausem a předsedou vlády v demisi Mirkem Topolánkem“ a ani jednomu tak nevěnoval čas na delší setkání. Fakt českého předsednictví šel tedy kromě návštěvy euro-amerického summitu mimo jeho pozornost.

Po svěžím zahájení měsíce však padla na česká média nálada rovnající se klinické depresi. Výběr nového premiéra Jana Fischera přijala slušněji, ale přesto ve stylu komentátorů [Hospodářských novin Petra Kamborského a Tomáše Němečka](#): „Nic proti Fischerovi. Až ho ale Mirek Topolánek začne představovat Nicolasi Sarkozymu a Angele Merkelové, srdečně se zasmějí. Svět teď bude jako jediného českého lídra vnímat prezidenta Václava Klause.“ Česká média stejně jako povedená analýza [Marka Švehly pro Respekt](#) věrohodně interpretovala strach zahraničních médií a politiků, že by mohl ne zcela evropským parametrům vyhovující prezident zastínit nového premiéra a na červnovém summitu usednout do křesla předsedy Evropské rady. Jana Fischera před mediálním lynčem musel nakonec na blogu [Aktuálně.cz](#) výrokem, že „při zvážení všech ostatních scénářů z

hledisek politických i z hlediska jejich uskutečnitelnosti, je to nejlepší možné řešení,“ zachránit politolog Jíří Pehe.

Finální tečku za dalším měsícem českého předsednictví uzavřela diskuze nad rozhodnutím Davida Černého v souvislosti s pádem vlády předčasně stáhnout svou Entropu z Bruselu. Nejen, že česká média jako například [Mladá fronta](#) znovu opakovala, že svržení vlády byla ostuda a sama Entropa nesla hořkosladkou příchut' českého provokátérství, ale dle autorů typu Zbyňka Petráčka z [Lidových novin](#) rozhodnutí Davida Černého znásobilo bolest pádu vlády a potenciální zesměšnění ČR tím, že surově řečeno „když už nešťastně šlápneme do lejna.... ze všeho nejhorší.... je se v něm ještě otočit. Pak náš problém vidí i ti, kteří ho zprvu vidět ani nemuseli.“

Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích

Na rozdíl od českých médií, která svůj zájem při řešení vládní krize obrátila na domácí politiku, evropská média, s jinak tradičním nezájmem o české vnitřní záležitosti, nemohla nic jiného, než hledat témata zdánlivě související s českým předsednictvím, ale vlastně se ho netýkající. Česko a jeho pozice v Evropě tak byly akcentovány jako nutná součást komentářů zabývajících se složitými procesy světové a evropské politiky. Zmizely články, které by vnímaly české předsednictví jako hlavní progresivní sílu měnící evropské události.

Světovou událostí měsíce se bezesporu stal summit G20 pořádaný britským premiérem Gordonem Brownem. Britské deníky [The Guardian](#) a [The Times](#) si nemohly se značnou dávkou britského sarkasmu odpustit popis Mirka Topolánka jako „pravicového neurvalce,“ glosujícího americké protikrizové snahy jízdou do pekel a sedícího u jednacího stolu v zóně „společenské Sibíře.“ Jistou formu pochopení naopak Topolánek obdržel od Tony Barbera, dopisovatele [The Financial Times](#) z Bruselu, který se opět v souvislosti s událostí čekajícími nový měsíc zamýšlel nad jeho kritikou Obamovy ekonomické politiky z toho minulého.

Pád vlády a s ním související nalezení nového předsedy Evropské rady akcentovaly nejvíce dva vážené německy píšící denníky [Frankfurter Rundschau](#) a [Neue Zürcher Zeitung](#). Hans-Jörg Schmidt, dopisovatel prvně jmenovaného, velmi výstižně popsal stav české politiky a přesto, že vykreslil Jana Fischera jako schopného člověka s vědomostí více jazyků, konstatoval, že nový předseda Evropské rady bude zaměstnán především sestavováním domácího státního rozpočtu. Toto konstatování doplnil frází, že se lze těšit na jednání o tuto skutečnost posíleného protievropského Václava Klause. K podobnému názoru dospěl i bruselský korespondent britského [The Daily Telegraph](#) a zapolemizoval s teorií, že právě hrozba Klausova předsednictví na červnové Evropské radě by mohla dovést EU k jejímu

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–
Prosinec 2009

přesunutí do klidných vod švédského předsednictví. [The Economist](#) vstoupil do diskuze s názorem, že právě kotrmelce již padlého českého předsednictví nahrají ještě důraznějším tlaku přijmout Lisabonskou úmluvu a nastolit tak stav s nerotujícím předsednictvím.

Další vzrušení do evropských vln přinesla přestřelka Václava Klause s běloruským prezidentem Lukašenkem, vzniklá na základě běloruského pozvání ministrem zahraničí Karlem Schwarzenbergem na květnový summit Východního partnerství. Polský list [Gazeta Wyborcza](#) se ve svém článku krátce zamyslel nad Klausovým pravým záměrem odmítnutí Lukašenkovy návštěvy, když citoval vysokého českého diplomata: „Nemám jiné vysvětlení než to, že Klaus jednoznačně podporuje zájmy Kremle,“ vyjádřil dlouhodobý názor části české intelektuální veřejnosti. Také v souvislosti s Východním partnerstvím přinesl [The Euobserver](#) zprávu, že Mirek Topolánek na své návštěvě v Moldávii obdobně pozval moldavskou delegaci. Jak ale český premiér tentokrát zdůraznil, pozvánka byla určena Moldávii jako takové, ne osobě jejího Uníí nevítaného lídra Voronina.

Další zprávy už jen mírně zdůrazňovaly zásluhy českého předsednictví. Například španělský deník [El País](#) podrobně informoval o odchodu některých států a především Čechů jako evropských zástupců na Íránci zneužití konferenci o rasismu v Ženevě. [Frankfurter Rundschau](#) krátce referoval o albánském podání členské přihlášky EU do rukou šéfa Evropské rady Mirka Topolánka.

Pátý měsíc v čele Evropy

Monitoring českého předsednictví, květen 2009

Tomáš Búry

Témata měsíce	49
Východní partnerství.....	49
Střídání kabinetů.....	50
Klima? Téma pro každý summit.....	51
Ratifikace Lisabonské smlouvy (souhlas Senátu).....	52
Plány na zlepšení finanční regulace a dohledu	53
Kalendář událostí	54
Reakce a hodnocení	56
Reakce domácích aktérů	56
Reakce zahraničních aktérů	57
Hodnocení předsednictví v domácích médiích	58
Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích	60

Témata měsíce

Východní partnerství

Květen lze bez nadsázky nazvat jako [měsíc summitů](#). Pro administrativní aparát českého předsednictví i vrcholné politiky byl tento měsíc velmi náročný. Na plánu byly summity s nejvýraznějšími světovými hráči jako [Ruskem, Čínou či Japonskem](#). Z hlediska českého předsednictví byl ovšem nejdůležitějším summit o Východním partnerství, jenž patří mezi hlavní priority.

Dohoda na tzv. východním partnerství mezi EU a šesti postsovětskými státy (Arménií, Ázerbájdžánem, Běloruskem, Gruzii, Moldavskem a Ukrajinou) zajišťuje východním zemím silnější ekonomickou a politickou spolupráci s EU, přičemž se má stát [přírozenou protiváhou Unii pro Středomoří](#) iniciovanou francouzským předsednictvím. Projekt vznikající na základě polsko-švédské iniciativy v rámci Evropské politiky sousedství byl předložen Evropskou komisí v prosinci 2008 a formálně potvrzen právě na květnovém summitu.

Ve [společné deklaraci](#) se strany vzájemně utvrzují o společných zájmech a závazcích, zejména podpoře demokratického právního státu, lidských práv, tržní ekonomiky, ale i energetické bezpečnosti. Evropská unie zdůrazňuje nutnost politických a socioekonomických reforem za účelem zlepšení podmínek pro hospodářskou integraci a politické sblížení. Rozdílná situace ve východních zemích je ovšem respektována zmínkou o zesílených dvoustranných vztazích a flexibilitě v jejich vývoji. EU vyčlenila na projekty související s Východním partnerstvím 600 milionů eur.

Premiér Topolánek ve svém [projevu na summitu](#) vyjádřil plnou podporu východnímu partnerství, přičemž zdůraznil výhodnost hospodářské a politické stability států na hranicích EU a možnost volného obchodu mezi státy. České předsednictví naopak odmítlo, že by se jednalo o vytvoření „východní bloku“ (premiér v tomto kontextu připomněl 20. výročí pádu Železné opony) nebo budování evropské sféry vlivu. Skutečnost, že východní partnerství [není namířeno proti žádnému státu](#), zejména Rusku, musel vysvětlovat český prezident také na summitu EU-Ruská federace. Nutno podotknout, že EU si slibuje od východního partnerství mimo jiné větší nezávislost na ruských energetických zdrojích. Pozitivní vztahy s Ázerbájdžánem i Gruzii oplývající značným bohatstvím ropy a zemního plynu jsou důležité pro potenciální stavbu plynovodu Nabucco.

Východní partnerství podle [výroků evropských představitelů](#) nevede přímo k členství EU, má se jednat pouze o bližší oboustranně výhodnou spolupráci. Některé státy EU mají obavy

z další migrační vlny, proto odmítají i zlehčení přeshraničního styku. Při značných posunech v reformním úsilí lze ovšem očekávat uzavření asociačních dohod s úspěšnými zeměmi. Ukrajinská strana se již jednoznačně vyjádřila, že [partnerství se nesmí stát alternativou k členství](#).

Velká pozornost byla věnována účasti ruského spojence Běloruska. Pro zemi „pyšníci“ se nepříliš demokratickým režimem, je východní partnerství možnost více se otevřít světu a zlepšit svou hospodářskou úroveň. Čeští představitelé v čele s [prezidentem Klausem](#) nebyli příliš nakloněni příjezdu diktátora Lukašenka do Prahy. Diplomatická roztržka se nakonec nekonala, když se za běloruskou stranu účastnil summitu ministr zahraničí.

Střídání kabinetů

Den po úspěšném zvládnutí summitu o východním partnerství došlo v důsledku nešťastných okolností ohledně dubnového vyslovení nedůvěry vládě k události, jež patřila mezi zlomové okamžiky českého předsednictví. Jmenování úřednické vlády Jana Fischera se stalo předmětem sáhodlouhých diskuzí o možnostech relevantního pokračování českého předsednictví. Již [neúčast některých politických špiček](#) EU na vrcholných akcích českého předsednictví naznačila nelibost EU k střídání vlád během vedení EU a řízení akcí českého předsednictví úředníky. Italský premiér se později nechal veřejně slyšet, že české předsednictví není schopno vést EU v těžkých časech a položil rétorickou otázku, [komu má americký prezident zavolat, aby zjistil, co se v EU děje](#).

Naopak předseda Evropské komise Barroso ocenil zásluhy Topolánkovy vlády v čele Evropy a vyslovil přesvědčení, že nová vláda naváže v nadcházejících týdnech a měsících na [vynikající práci](#) a dotáhne české předsednictví ve velký úspěch. Sám premiér Fischer se vyjádřil, že úspěšné dokončení předsednictví, včetně konkrétních naplnění některých českých priorit, je [hlavním cílem nové vlády](#). Podle expertů lze ovšem těžko očekávat uznání autority nepolitické vlády na evropské úrovni. Na protest proti skončení dosavadní vlády došlo k odstranění kontroverzní Entropy z Bruselu autorem D. Černým. Nový ministr zahraničí Kohout tento krok [okomentoval slovy](#): „Myslím si, že jde o dvojí pitomost. První, že tady byla umístěna, druhá, že je nyní sundávána.“

Obavy EU se týkaly i možného angažování euroskeptického českého prezidenta v čele EU. Klaus představující momentálně politicky nejsilnější osobnost pro zahraniční politiku se ujal vedení několika summitů, kde si vedl velmi úspěšně. Klausův vstřícný postoj k Rusku například mírnil nepříznivý postoj Ruské federace k východnímu partnerství. Spekulace o prezidentově předsedání červnové radě, kde se mají dohodnout záruky pro Irsko, se ovšem

nenaplnily. Po schůzce s Fischerem Klaus [vyslovil důvěru](#) v zahraničně-politické schopnosti vlády a navrhl, aby Evropskou radu v červnu řídil vrcholný představitel výkonné moci.

Klima? Téma pro každý summit

Klausovy kontroverzní názory na změny klimatu [se výrazně nedotkly](#) ani vyjednávání o postupu proti globálnímu oteplování. V souvislosti s blížící se konferencí v Kodani, kde by se měly státý dohodnout na pokračovateli Kjótského protokolu za účelem omezení emisí skleníkových plynů, se téma udržitelného energetického rozvoje objevilo na pořadu jednání každého summitu. [Ochrana klimatu je hlavní prioritou](#) českého předsednictví v oblasti ochrany životního prostředí a součást komplexní energetické strategie.

Březnová rada EU [přijala závěry](#) k budoucí kodaňské dohodě o ochraně klimatu. EU je lídrem v boji proti klimatu a omezování vypouštění skleníkových plynů do atmosféry. Nicméně problém změn klimatu je natolik globální, že EU potřebuje na svou stranu získat všechny důležité znečišťovatele, aby summit v Kodani byl úspěšný. Zatímco Kjótský protokol nebyl USA nikdy ratifikován, současná americká administrativa je připravena k jednání a podpoře nové dohody.

Na summitu s Japonskem se mluvilo zvláště o úsporných technologiích, jež by měly přispět ke stabilizaci koncentrace CO₂ v atmosféře. Premiér Topolánek po schůzce s japonskými představiteli [prohlásil](#): „Pokud klimatické změny pro někoho znamenají hrozbu, pro Česko mohou znamenat obchodní příležitost“. Strany se shodly, že současná ekonomická krize nemůže působit jako překážka pro naplňování dlouhodobých cílů ochrany klimatu. Kodaňská dohoda by měla podle nich přinést konkrétní závazky jednotlivým státům a představovat razantní kvantitativní snížení emisí, jež by bylo [právně vymahatelné](#). Na stole se rovněž objevila nutnost regulace v poslední době silně expandujících emisí v letecké a námořní dopravě, stejně jako znepokojení nad pokračujícím odlesňováním planety. Zástupci Japonska a EU se přihlásily k principu společné, avšak rozlišené odpovědnosti (common and differentiated responsibilities), přičemž apelovaly na rozvojové státy, aby přijaly svůj díl odpovědnosti.

Přestože hlavním tématem jednání s Kanadou byla liberalizace obchodu a letecké přepravy, boj proti klimatu [patřil k hlavním aktuálním tématům](#) i zde. President Evropské komise [přivítal aktivní přístup](#) Číny na summitu „v řešení globálních výzev od finanční ekonomické krize po klimatické změny a energii“. EU a Čína podepsaly dokument o společném evropsko-čínském středisku pro čistou energii. Zde by mělo dojít k vyvinutí technologie, jež by umožnila spalování uhlí s minimálními emisemi a geologickým ukládáním uhlíku. EU

prosazuje politiku, kdy rozvojové země (včetně Číny) přijmou závazky ohledně ochrany klimatu výměnou za [finanční asistenci](#). V rámci energetické bezpečnosti se jednalo o klimatu také na summitu v Rusku. Ruská дума před několika lety po dlouhém váhání ratifikovala Kjótský protokol, nicméně hlavní motivací byl zisk z možného prodeje volných emisních povolenek (srovnávací základna 1990 svědčí postkomunistickým zemím, jelikož těžkého průmyslu i zastaralých technologií značně ubylo). Velmi nadějně vypadalo i [jednání s jihoamerickými státy](#), které podporují diverzifikaci energetických zdrojů, včetně obnovitelných.

Lze tedy konstatovat, že české předsednictví zvolilo k vyjednávání o nové dohodě, jež by měla zvrátit antropogenní zhoubný vliv na klima, velmi aktivní přístup. Koordinovaný postoj s dalšími globálními hráči je pro úspěch Kodaňského summitu nezbytný. Má-li EU hrát vedoucí úlohu na dlouho plánované konferenci, musí najít společný jednotný postoj, čemuž české předsednictví doposud významně přispělo. Dobrý výsledek by měla umocnit efektivní koordinace se švédským předsednictví, které by mělo mít boj proti změnám klimatu za jednu z hlavních priorit.

Ratifikace Lisabonské smlouvy (souhlas Senátu)

Česká republika je jednou z posledních zemí, jež nemají ukončený proces ratifikace Lisabonské smlouvy, která mění institucionální rámec EU. Tento fakt je umocněn skutečností, že české předsednictví má připravit [na červenové radě záruky pro Irsko](#). Zde by mělo následně proběhnout druhé referendum. Navíc je Česká republika vnímána jako země s méně optimistickým postojem k prohlubování evropské integrace. Spolu s Českem se čekalo na Německo, kde tamější ústavní soud rozhodoval o ústavní stížnosti, Polsko, kde prezident smlouvu dosud neratifikoval, Finsko, které má problémy se svým autonomním územím Alandské ostrovy majícím obavy o svou samosprávu; a samozřejmě již zmíněné Irské království.

Rychlá ratifikace Lisabonské smlouvy byla považována za jednu z priorit již několik měsíců před začátkem předsednictví. Situace v parlamentu byla ovšem složitá. Zatímco poslanecká sněmovna se [jasně vyslovila pro](#) podporu ratifikace, pozice Senátu ovládaného dosavadní nejsilnější vládní stranou ODS se jevila jako velmi nejistá. Těsně před jmenováním nové vlády premiér [Topolánek apeloval na senátory](#), aby smlouvu přijali. Ve své řeči bohužel spíše než obhajobu výhod nové institucionálního rámce zvolil argumentaci „[daně za členství v EU](#)“. Ministr zahraničí Schwarzenberg upozornil na potenciál evropského vývoje a rozvoje České republiky.

Obavy z pohřbení Lisabonské smlouvy se nenaplnily, když se našla potřebná většina pro schválení. Představitelé EU si znatelně oddechli, přičemž předseda Barroso označil výsledek za vynikající a [vyjádřil optimismus](#) s ohledem na rychlé dokončení ratifikace. Premiér Topolánek si tak na odchodu z evropské scény vylepšil své renomé. Naštěstí si zahraniční média příliš nevěšimala poněkud nečekaných [nešťastných výroků](#) a soustředila se na fakta.

Situace ovšem zůstává stále nejasná, když se část senátorů vyjádřila, že plánují další ústavní stížnost na lisabonskou smlouvu. Část politiků označila zmíněný krok za evidentně obstrukční. Prezident Klaus se avšak nechal slyšet, že na podání stížnosti počká a smlouvu zatím ratifikovat nebude. Navíc naznačil, že hodlá počkat až proběhne další irské referendum.

Podpis prezidenta je posledním krokem zbývajícím do ukončení ratifikace Lisabonské smlouvy v ČR. [Naprostá většina ústavních expertů](#) se shoduje, že Klaus má povinnost ji podepsat. Česká republika je republikou parlamentní, kde rozhoduje suverén, tedy lid skrze své zástupce a jednotlivec navíc nepřímo volený a neodpovědný nemůže odporovat jeho vůli. Ústava nicméně lhůtu na ratifikaci mezinárodních smluv nestanoví.

Plány na zlepšení finanční regulace a dohledu

V květnu [zveřejnila Komise plány](#) na reformu systému dohledu nad finančními institucemi, jenž se v průběhu finanční krize ukázal jako nepříliš efektivní. Obecná strategie je plně založena na [zprávě](#), kterou Komisi předložila expertní pracovní skupina vedená bývalým prezidentem Mezinárodního měnového fondu de Larosiérem. České předsednictví se v rámci svých ekonomických priorit snaží nastartovat diskusi o změně dohledu na politické úrovni. Na červnovém summitu se potom mají potvrdit základní obrysy a ideje reformy, jež by měly posloužit jako základ pro konkrétní legislativní zpracování.

Jako hlavní nedostatek systému finančního dohledu v EU se ukázalo podcenění systémových rizik ve finančním systému. Regulátoři se zabývali finančním zdravím jednotlivých bank, přičemž nepřikládali pozornost zhoršujícím makroekonomickým a finančním podmínkám. Tomu by mělo napříště zabránit vytvoření orgánu Rady pro systémová rizika ([European Systemic Risk Council](#)) s centrální úlohou Evropské centrální banky. Tři výbory pro dohled nad evropskými bankami se mění na evropské úřady a mají řešit potenciální spory mezi národními regulátory týkající se mezinárodních přeshraničních bank.

Balíčku je vytýkáno, že neřeší hlavní problém, tj. který [daňový poplatník](#) bude platit náklady na záchranu finanční instituce před krachem. Podle kritiků je finanční systém v EU natolik provázaný a operuje zde tak vysoký počet nadnárodních společností, že EU potřebuje

jednoho centrálního regulátora se širokými pravomocemi. [Barroso nicméně plány brání](#) s tím, že „mají pomoci obnovit důvěru, ochránit nás před budoucími krizemi a zachovat růst i pracovní příležitosti.“

K balíčku reforem se vyjadřují i centrální banky jednotlivých států a experti na různých úrovních. Českému předsednictví se tedy povedlo zahájit diskuse nad reformou systému dohledu, který tvoří nutný komplement k nedávným změnám v regulaci. Pokud červnový summit schválí základní principy reformy, stane se jejich dotažení do legislativní podoby jedním z nejdůležitějších priorit v oblasti ekonomiky pro švédské předsednictví.

Kalendář událostí

- 4. května** V Praze se konal summit EU – Japonsko v tzv. trojkovém formátu, kde obě strany potvrdily závazky z Londýnského summitu pro boj proti krizi a dohodly se na koordinovaném postupu pro přípravu nové dohody o emisích.
- 5. května** V Praze proběhlo důležité zasedání rady ECOFIN, která se shodla na navýšení zdrojů MMF a schválila nařízení zvyšující zápujční stropy pro poskytování střednědobé finanční pomoci členským státům mimo eurozónu.
- 6. května** V Lichtenštejnském paláci se konal summit EU – Kanada, který se věnoval mj. ekonomické krizi, změnám klimatu a energetické bezpečnosti.
- Senát ČR schválil ratifikaci Lisabonské smlouvy.
- 7. května** Zástupci šesti postsovětských republik se setkali na summitu se zástupci EU, jenž formálně přijal projekt Východního partnerství.
- 8. května** Prezident jmenoval úřednickou vládu Jana Fischera, předseda EK ocenil zásluhy bývalého premiéra Topolánka.
- Proběhl summit Jižní koridor – nová hedvábná stezka. Hlavním tématem jednání byl projekt Nabucco.
- 11. května** De-instalace plastiky Entropa byla zahájena.

Kongresové centrum začalo hostit jednu z největších domácích akcí českého předsednictví - společné zasedání ministrů zahraničí EU a ministrů zahraničí skupiny Rio (země Latinské Ameriky a Karibiku).

- 12. května** Premiér Fischer poprvé zamířil do Bruselu, kde vyslovil podporu Barrosovu pokračování ve funkci předsedy komise a vyjádřil optimismus ohledně rychlé ratifikace Lisabonské smlouvy v ČR.
- 18. května** Lidsko-právní aktivisté předali petici premiéru Fischerovi, jež požadovala nastolení dialogu o ochraně lidských práv při summitu EU a Číny.
- 20. května** Proběhl summit Čína-EU, v jehož rámci byly uzavřeny smlouvy o obchodní a technologické spolupráci. Lidská práva byla zmíněna, nicméně žádný pokrok v této oblasti nenastal.
- 21. května** Začal dvoudenní summit s Ruskou federací v Chabarovsku. Delegace EU vedená Klausem vysvětlovala ruské straně projekt východního partnerství, v otázce energetické bezpečnosti žádné záruky neobdržela.
- 23. května** Proběhl v Soulu summit s Jižní Koreou, jenž ovšem nevedl ke konkrétní dohodě o volném obchodu. Obě strany vyzvaly k pokroku v bezpečnostním dialogu s KLDR.
- 25.-26.května** Asijsko-evropské setkání projednávalo aktuální témata, včetně jaderných zkoušek severokorejského režimu a potlačování lidských práv politických vězňů v Barmě.
- 27. května** Evropská komise předložila návrhy na reformu dohledu nad finančním systémem v EU.
- 27.-28.května** Společné zasedání ministrů zahraničních věcí EU a ASEAN se zabývalo bezpečnostními otázkami a možnostmi rozvoje vzájemných vztahů na globální úrovni.
- 28. května** Italský premiér veřejně zpochybnil možnosti a schopnosti úřednického premiéra vést Evropskou unii v době krize, za což sklidil odmítavou reakci české strany.

- 29. května** Ministr pro evropské záležitosti Füle zahájil vyjednávání o zárukách ohledně přijetí Lisabonské smlouvy pro Irsko.
- 31. května** Začalo neformální zasedání ministrů zemědělství a rybolovu zemí EU, přičemž hlavním tématem má být budoucnost společné zemědělské politiky a systému přímých plateb.

Reakce a hodnocení

Reakce domácích aktérů

V květnu se většina komentářů nejsilnější opoziční strany ČSSD nesla v duchu objasňování svržení vlády v průběhu českého předsednictví a [údajnému prospěchu](#) pro stabilitu České Republiky. V souvislosti s ukončením působení vlády Mirka Topolánka vytkl předseda ČSSD neschopnost vlády reálně [řešit ekonomickou krizi](#). S nastupující vládou Jana Fischera vyjádřila strana optimismus pro [zvládnutí českého předsednictví](#) a definovala tak jednu z hlavních priorit této vlády. Druhým nejdůležitějším tématem se stalo senátní hlasování o schválení Lisabonské smlouvy, Jiří Paroubek se sešel s předsedou EK, kde jej informoval o detailech její [ratifikace](#). ČSSD neskrývala uspokojení z úspěšného hlasování a odmítla snahy prezidenta o oddálení konečného podpisu ratifikačních listin. Podle Jiřího Paroubka spočívá projekt Lisabonské smlouvy na [myšlence společné Evropy](#), coby společenství států sdílejících hodnoty demokracie, lidských práv a solidarity a vyzval Václava Klause k respektování vůle obou komor parlamentu. Místopředsedkyně Senátu Gajdůšková zmínila dokonce možnost žalování prezidenta u ústavního soudu za velezradu.

Europoslankyně Roithová rovněž zmínila [potřebnost Lisabonské smlouvy](#) pro ČR a zdůraznila, že její odpůrci nenabízejí žádnou alternativu. Prezidentův tajemník Jakl se vyjádřil v médiích, že rozhodnutí o podpisu Lisabonské smlouvy je čistě osobním rozhodnutím prezidenta. Ústavní právník Kudrna kontroval názorem, že pokud Klaus není s touto smlouvou srozuměn a nepodepíše jí, [musí abdikovat](#). Do sporu se vložila i [skupina senátorů](#) ODS v čele s Oberfalzerem: „Mohu potvrdit, že je zde odhodlání stížnost (proti Lisabonské smlouvě, pozn. autora) podat. Pracuje se na ní a podáme ji. Doufáme, že Ústavní soud Lisabonskou smlouvu prozkoumá důkladně a nikoliv tak povrchně, jako to udělal předtím.“ Pro Klause smlouva zůstává nadále mrtvá a premiér Topolánek své zásluhy o přijetí Lisabonské smlouvy mírnil poněkud [nečekanými výroky](#) vymezujícími se vůči Lisabonské smlouvě na polském sjezdu konzervativní strany.

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–
Prosinec 2009

Navzdory převládajícím reakcím na domácí záležitosti, objevily se reakce i k zahraničnímu dění. Vicepremiér pro evropské záležitosti vnímal nastartovaný projekt Východního partnerství [velmi pozitivně](#): „Co se nám povedlo v těch posledních 20 letech, tak není žádný důvod, aby se nepovedlo v budoucnosti dotáhnout do konce i Bělorusům, Ukrajincům a jiným.“ Luboš Dobrovský, bývalý český velvyslanec v Ruské federaci zapochyboval o smyslu tohoto projektu a argumentoval silnou nesourodostí zúčastněných států. Prezident Klaus klidnil výrazně negativní ruské reakce, přičemž se dopustil i nepřilíš diplomatického výroku o nutnosti větší pozornosti vůči Rusku než malému Estonsku, který později [vysvětloval v dopise](#) estonskému prezidentovi.

Do médií se dostaly i [protesty proti porušování lidských práv](#) v kontextu návštěvy čínských představitelů na summitu EU-Čína. Poslankyně Kateřina Jacques (SZ) a ředitelka české odbočky organizace na ochranu lidských práv Amnesty International (AI) Dáša van der Horstová předaly petici novému premiérovi, jenž ji přijal s tím, že zváží, co lze pro danou věc vykonat. Europoslankyně Roithová uvedla, že: „Summit EU-Čína je šance ukázat Peking, že se nesmíříme s porušováním lidských práv a mezinárodních smluv, včetně pravidel WTO, které ve svém důsledku ohrožuje (nejen) evropské spotřebitele i obchodníky.“ Přestože Klaus podobné petice odmítal osobně přijmout, po jednáních s čínskou stranou prohlásil, že lidská práva jsou [součástí dialogu mezi stranami](#). V kontextu prohlášení čínského představitele o dohodě na vzájemném nevměšování se do vnitřních záležitostí se ovšem zmíněný rok nezdá příliš průlomový. Lidským právům porušovaným vojenským režimem na Barmě se věnovalo [prohlášení místopředsedů poslanecké sněmovny](#): „Místopředsedové Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR protestují a zásadně nesouhlasí s postupem barských úřadů proti představitelce opozice, paní Su Ťij.“

Při příležitosti loučení se s řízením Evropy vydal bývalý premiér Topolánek knihu, kde [bodře](#) popisoval své vztahy s prezidentem Sarkozym. Nicméně zdůraznil, že s nejvyšším představitelem Francie žádné osobní spory nemá.

Reakce zahraničních aktérů

Zahraniční aktéři s napětím očekávali hlasování českého senátu o Lisabonské smlouvě. Německý ministr zahraničí Frank-Walter Steinmeier řekl, že [byl zpočátku velmi pesimistický](#), nicméně změnil názor poté, co většina lidí v ČR věří ve schválení smlouvy. Na české předsednictví a hlavně prezidenta Klause tradičně útočil francouzský europoslanec Daniel Cohn-Bendit, který prohlásil, že hlasování bude ovlivněno uplácením českých zákonodárců.

Po pozitivním hlasování Senátu neskrývaly špičky EU radost. Předseda Komise [vyjádřil své potěšení](#): „Jsem velmi šťastný ze schválení Lisabonské smlouvy českým senátem, které završuje parlamentní proces ratifikace v České republice.“ Šéf Evropského parlamentu Hans-Gert Pöttering projevil naději, že smlouva vstoupí v platnost na začátku příštího roku. [Předseda nejsilnější frakce v EU](#) Joseph Daul hýřil pozitivní náladou způsobenou pokračováním ratifikačního procesu. „Václav Klaus by měl nyní text podepsat krví - a před červnovým summitem EU. Nyní potřebujeme jasnost, nikoli další zmatení,“ pronesl lídr Liberálů Watson. Naopak představitelé hnutí Libertas zdůraznili, že konečné slovo v ratifikaci bude patřit Irům a projeví politování nad tím, že Senát „nechce, aby Češi mohli mluvit do toho, jak jim Brusel vládne“.

V souvislosti se změnou vlády se objevila hodnocení uplynulých čtyř měsíců, [Evropská komise ocenila](#) zásluhy Mirka Topolánka o kvalitní průběh předsednictví. Pöttering z pozice evropského parlamentu rovněž pochválil dosavadního premiéra: „Je dobrým příkladem toho, že národní zájmy jdou ruku v ruce s evropskými, a děkuji mu za jeho příspěvek.“ Ještě před jmenováním nové vlády se vyrojily spekulace, zda české předsednictví je schopno plnohodnotně dokončit své úkoly. [Nakonec obavy zosobnil](#) italský premiér Berlusconi: „Evropská unie dnes nemůže hrát roli protagonisty, která jí náleží, není tu osobnost, která by měla autoritu,“ řekl na adresu šéfa úřednické vlády.

V centru zahraniční politiky EU se ocitla dohoda o východním partnerství. Ruská reakce na sebe nenechala dlouho čekat, ministr zahraničí Lavrov prohlásil, že by rád věřil, že EU si nestaví na svých hranicích „základnu“. Šéf evropské diplomacie Solana stejně jako předseda EK odmítli interpretaci, že východní partnerství by bylo napřímo proti některému státu, zejména Rusku. [Polský ministr zahraničí](#) Sikorski, jeden z iniciátorů projektu vyslovil názor, že čím dříve začne EU spolupracovat s východními zeměmi, tím větší je šance, že Ruská federace zvolí pro-evropský postoj.

Martin Bursík komentoval velmi pozitivně [dohodu o zákazu dovozu výrobků z tuleňů](#) do EU. Kanada naopak zvažuje stížnost u Světové obchodní organizace, která již nejedno ekologické opatření smetla ze stolu. Kanadský ministr zahraničí si postěžoval, že Kanada loví tuleň „[humánně a lov je dobře organizován](#).“ Na otázky rozporů mezi EU a Kanadou v této oblasti potom premiér Topolánek odmítl reagovat.

Hodnocení předsednictví v domácích médiích

[V českých médiích převažovaly](#) neutrální zmínky k českému předsednictví. Deníky se často věnovaly jednotlivým summitům. Dále se zabývaly změnou české vlády a otázkám

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–

Prosinec 2009

budoucnosti českého předsednictví. Velmi často se spekulovalo s předstihem o tom, zda prezident povede červnovou radu. Pozitivně se hodnotily úspěchy českého předsednictví, například vyjednání dohody o zákazu dovozu výrobků z tuleňů, přijetí telekomunikačního balíčku nebo projekt Východního partnerství. Velmi populárním tématem se v důsledku deinstalace opět stala Entropa.

Komentátor Mladé fronty DNES vtipně popsal tahanice kolem Lisabonské smlouvy slovy, že smlouva [chrání EU před takovými haváriemi](#), jaká postihla Česko. Mladá fronta rovněž citovala francouzské výroky o tom, jak [Česko smazalo EU z mapy](#). Martin Ehl napsal v hospodářských novinách, že [z dobré image Česka](#) zbyla jen Entropa.

Objevily se hlasy, že [pád vlády české předsednictví poškodil](#), ale nikoliv zdecimoval. Ovšem slabá účast evropských špiček na vrcholných českých akcích neunikla komentářům napříč českými médii. Premiér Topolánek si ji ovšem [nepřipouštěl](#) a reagoval na podobné otázky velmi podrážděně, jak poznamenal týdeník Respekt.

Vztah českého prezidenta k předsednictví hodnotila česká media podle společnosti NEWTON Media ambivalentně. Vzhledem k častým jednáním o klimatu se psalo, že Klausův postoj ke globálnímu oteplování [ztíží](#) vyjednávání o koordinovaném postupu při omezování emisí skleníkových plynů. Podle lidových novin část státníků EU předpokládala, že český prezidentem s pozitivním vztahem v Rusku přinese pokrok v evropsko-ruských vztazích. Tyto naděje se [podle Pavla Máši](#) nenaplnily: „Setkání v Chabarovsku spojené s výletem vedoucí evropské „trojky“ (Václav Klaus, předseda Evropské komise José Barroso a generální tajemník Evropské rady Javier Solana) s ruským prezidentem Dmitrijem Medveděvem po Amuru zakotvilo v podobně stojatých vodách, z nichž vyplulo.“ Nejčastěji se psalo o vedení summitu EU-Čína, přičemž hodnocení vyznělo vcelku neutrálně. Mladá fronta tlumočila uznání předsedy EK o efektivitě jednání vedených Klausem. V popředí zájmu byla klasicky otázka zmínění [lidských práv](#) při dialogu s Čínou. Lidové noviny dokonce označily Klausovo předsedání summitům za [jeden z vrcholů jeho kariéry](#).

Východní partnerství bylo většinou považováno za úspěch českého předsednictví. Týdeník Reflex ocenil [důležitost tohoto projektu](#) pro Českou republiku a nepřítomnost francouzského či britského vrcholného představitele dával do kontextu spíše s nezájmem než s pádem české vlády. Negativně se k projektu vymezil [komentátor deníku právo Mitrofanov](#), když jej označil za „krok váhavého střelce“ s tím, že EU nenabízí členství v EU, avšak hodlá investovat do regionu značné peníze. I přes veškeré ujišťování je podle něj tato snaha namířená proti Rusku. Nejasný postoj podle něj ovšem na ruském respektu k Evropě nepřidá.

Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích

Zahraníční média se rovněž věnovala bilancování první fáze českého předsednictví vedeného premiérem Topolánkem. Pozdvižení na české mediální scéně vyvolal rakouský deník Kurier, kdy téměř všechny noviny informovaly o článku, jenž identifikoval dosavadní české předsednictví jako [trapnost, chaos a průšvihy](#). Lepší pokračování údajně nelze čekat ani od úřednického premiéra. Jako jednu z mála pozitivních událostí za českého předsednictví označil schválení Lisabonské smlouvy Senátem.

Podle německého spolupracovníka české televize Šonky pád vlády ztížil české předsednictví, nicméně pověst státu [není nenapravitelně zničena](#) a například Německo bude novou vládu podporovat. Polská novinářka Sierszula ovšem upozornila, že autorita českého státu je nyní nevelká. [Evropské deníky vítaly](#) schválení Lisabonské smlouvy. Süddeutsche Zeitung konstatoval, že: „Evropa si může hluboce oddechnout. Lisabonská reformní smlouva teď má reálnou šanci na to, aby v dohledné době vstoupila v platnost.“ Francouzský deník Le Figaro upozornil na taktickou argumentaci premiéra při apelování na přijetí smlouvy: „Využil stejný recept jako francouzští zastánci (evropské) ústavy v roce 2005: předpověděl potopu v případě záporného hlasování.“ Britský Guardian vnímal přijetí jako [odstranění další překážky Lisabonské](#) smlouvě, i přes euroskeptickou náladu v praze.

Britský list The Independent zdůraznil postoj prezidenta Klause k ratifikaci. Označil výroky prezidenta doslova jako [veto](#) a předvídá nadále blokování tohoto dokumentu. Francouzský deník Le Monde promptně zařadil Klause po bok polskému prezidentu Kaczynskému či britskému lídru konzervativců Cameronovi mezi tzv. [padouchy Evropy](#).

[Economist](#) upozorňuje na obtížnost shody nad tím, jak se bude jednat s Čínou. Vzájemný summit musel být odložen kvůli setkání prezidenta Sarkozyho s tibetským duchovním vůdcem a [přesunut na české předsednictví](#). Agentura Reuters se věnovala komentáři ministra zahraničí Kohouta ve vztahu k porušování lidských práv v Barmě a následné reakci vojenské diktatury.

Celkově se zahraniční média věnovala především nástupu nové vlády a schválení Lisabonské smlouvy, věcná témata zůstala spíše stranou. Francouzský deník Le Figaro vcelku přesně vystihl situaci okolo Lisabonské smlouvy, když psal o zastrašovací strategii. Zahraniční média její schválení vnímala jako českou záchranu před dalším skandálem dramatických rozměrů.

Poslední měsíc v čele Evropy

Monitoring českého předsednictví, červen 2009

Vít Dostál

Témata měsíce	62
Vyjednané (ne)ústupky Irům	62
Důsledky evropských voleb a staronový předseda Evropské komise.....	63
Jen nepatrný pokrok v rozšiřování.....	64
Kalendář událostí	65
Reakce a hodnocení	66
Reakce domácích aktérů	66
Reakce zahraničních aktérů	66
Hodnocení předsednictví v domácích médiích	67
Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích	67
Asociace pro mezinárodní otázky	69

Témata měsíce

Vyjednané (ne)ústupky Irům

Především v periodě mezi Evropskými volbami a Evropskou radou vrcholila jednání o přesné formulaci a formátu včlenění záruk pro Irsko, které na podzim čeká opakované referendum o Lisabonské smlouvě. Rámec této dohody byl dán již [posledním zasedáním Evropské rady za francouzského předsednictví](#) v roce 2008. Česká republika měla v této věci jako předsednický stát ve spolupráci s Generálním sekretariátem Rady najít formulace, které by odpovídaly mezinárodněprávním požadavkům, uspokojily irské požadavky a zároveň nezavdaly příčinu k opětovné ratifikaci smlouvy.

Již v prosinci byly vyznačeny oblasti, kterých by se nové ustanovení mělo týkat. Jednalo se o počet komisařů, vojenskou neutralitu Irska, oblast rodinné politiky, daňové otázky a oblast ochrany práv pracovníků.

V případě Evropské komise předpokládá Lisabonská smlouva, že od roku 2014 bude počet členů Komise rovný dvou třetinám počtu členských států. V principu by to znamenalo, že ne všechny členské státy by v každém funkčním období Komise měly své zástupce. V dané věci byl na červnové Evropské radě prakticky pouze potvrzen postup domluvený již před půl rokem. Podle tohoto plánu bude primární právo Unie upraveno při dalším rozšíření EU o protokol, který bude znovuzavádět „před-niceský“ princip jeden komisař – jeden stát. Vzhledem k tomu, že přistoupení nové země do EU musí být potvrzeno i ratifikací ve všech členských státech, nebudou tímto při změně primárního práva obejity národní parlamenty, případně občané hlasující v referendu. Tento postup „legislativního přílepu“ je však poměrně nevhodný, protože zákonodárci (občané) budou tímto rozhodovat o dvou svojí povahou zcela autonomních záležitostech. Nebezpečím je navíc skutečnost, že Evropská unie se musí do roku 2014 rozšířit, aby byl tento scénář naplněn.

Předsedové vlád a hlavy členských států dále přijali [rozhodnutí](#), ve kterém potvrzují, že Lisabonská smlouva není v rozporu s žádným ustanovením Irské ústavy týkajícím se práva na život. Tím bylo potvrzeno, že na základě Lisabonské smlouvy není možné nařídít Irsku změny v potratové politice. V případě daňové politiky bylo zdůrazněno, že Lisabonská smlouva nemění práva Evropské unie v oblasti zdanění. Rozhodnutím byla znovu potvrzena vojenská neutralita Irska a bylo také zdůrazněno, že Lisabonská smlouva nezakládá evropskou armádu či povinnost vojenské služby. V případě ochrany práv pracovníků bylo přijato slavnostní prohlášení, které má však pouze deklaratorní charakter a není právně

závazné. Jeho obsah nepřináší žádné zásadní změny – jedná se o zopakování cílů a závazků, které si Unie v sociální oblasti klade.

Celkově lze říci, že doprovodné mezinárodněprávní akty, které byly na summitu Evropské rady přijaty, nepřinášejí nic nového. Jedná se pouze o reformulaci ustanovení zapsaných v Lisabonské smlouvě, či o jejich dovysvětlení, kterými se však nemění duch původních zápisů. V Lisabonské smlouvě navíc nedošlo k žádné změně, neboť přijaté právní akty ji nemění a mají formu rozhodnutí, případně slavnostního prohlášení. České předsednictví zde společně s právním servisem Generálního sekretariátu Rady odvedlo dobrou řemeslnickou práci – vyjednalo pro Irsko nezbytný text a zabránilo obnovené ratifikaci. Hlasy volající po nové ratifikaci se přesto objevily (např. od Václava Klause), avšak nedisponovaly právní argumentací.

Důsledky evropských voleb a staronový předseda Evropské komise

Bezprostředně po evropských volbách byly českým předsednictvím zahájeny oficiální konzultace o jmenování nového předsedy Evropské komise. Designace předsedy Komise je de-facto podle současného znění primárního práva závislá na výsledku voleb do Evropského parlamentu, neboť ten musí vyjádřit Evropskou radou designovanému předsedovi podporu. Již před volbami se pro setrvání José Manuel Barrosa vyjadřovali lídři klíčových evropských zemí – německá kancléřka Angela Merkel, francouzský prezident Nicola Sarkozy, italský premiér Silvio Berlusconi či polský předseda vlády Donald Tusk. Tato náklonnost nebyla velkým překvapením, neboť jmenování státníci jsou stejně jako Barroso členy Evropské lidové strany (EPP). Podpory se navíc dostalo i od představitelů Velké Británie, Španělska a Portugalska, kteří jsou členy Strany evropských socialistů.

Jasně vítězství stran seskupených pod hlavičkou EPP v evropských volbách dalo předpoklad k poměrně snadným jednáním o Barrosově designaci. Již 9. června se setkal premiér Fischer s předsedou Komise a vyjádřil mu svoji podporu při snaze o opětovnou nominaci. Následovala cesta premiéra do Německa, Francie a Británie, kde se (kromě dalších témat nadcházející Evropské rady) věnoval sbírání podpory pro Barrosa. Ve stejné době vykonal podobné turné i místopředseda vlády pro evropské záležitosti Štefan Füle.

Již během prvního dne zasedání Evropské rady vyjádřili státníci jednomyslnou podporu a záměr designovat Barrosa předsedou Evropské komise. Jednomyslná podpora a rychlé nalezení shody bylo možné očekávat, mírným překvapením je ale skutečnost, že Barroso formálně designován nebyl. Evropští lídři pouze vyjádřili svůj záměr tento krok učinit.

Oficiálním odůvodněním, proč nedošlo k právně čistému postupu, byla skutečnost, že Evropská rada chce počkat na vyjádření a podporu nadpoloviční většiny poslanců Evropského parlamentu. Politické skupiny štrasburského tělesa pak očekávají od Barrosa představení programu prací Komise na dalších pět let pod jeho vedením. Neoficiální spekulace pak předpokládají, že velké státy nechtěly formálně stvrdit Barrosovi lukrativní post, neboť v případě, že Irové opět řeknou „ne“ Lisabonské smlouvě, budou se posty v rámci Komise rozdělovat podle starého – niceského – klíče. Na tomto právním základě by mělo dojít ke snížení počtu komisařů a velké státy nemusí být ochotné „darovat“ Portugalsku jeden z postů před vyjasněním pravidel. Naopak, mohou si chtít udržet tuto pozici pro sebe.

Jen nepatrný pokrok v rozšiřování

Jedním z dříve deklarovaných [cílů](#) českého předsednictví bylo docílit pokroku v procesu rozšiřování Evropské unie. Česká republika je tradiční proponentem rozšiřování o oblast západního Balkánu, Turecka, stejně jako se pozitivně vyjadřuje k evropské perspektivě Ukrajiny či Moldavska.

Rozšíření o Chorvatsko naráželo na déle trvající neochotu Slovinska garantovat Záhřebu podporu před vyřešením vzájemného územního sporu – reliktu bývalé Jugoslávie. Jednání o rozšíření byly prakticky zmrazené od prosince 2008. České předsednictví v této otázce spíše přenechalo prostor pro iniciativy komisaři pro rozšíření Olli Rehnovi. Ten se opakovaně pokoušel prorazit kompromisními návrhy, avšak ani u Lublaně ani u Záhřebu nebyl úspěšný.

V posledním měsíci českého předsednictví se urychlilo tempo negociací s nadějí, že se podaří svolat přístupovou konferenci na 25. června.

Zatímco Slovinsko trvalo na ustanovení komise Evropské unie, která by záležitost řešila, Chorvatsko preferovalo obrátit se se záležitostí na Mezinárodní soudní dvůr v Haagu. Podle bruselských zdrojů představil Rehn ještě poslední kompromisní [návrh](#), ve kterém se počítalo s ustavením speciální arbitrážní komise. Do ní by nominovalo po stejném počtu soudců Slovinsko i Chorvatsko a další třetina by byla doplněna dle návrhu Evropské komise. Návrh však přijat nebyl a Rehn se vyjádřil, že nyní je rukavice hozená oběma státům, aby roztržku vyřešily.

České předsednictví bylo i v závěru, podobně jako v předchozích pěti měsících, k procesu rozšiřování poměrně pasivní a přenechalo iniciativu Komisi. Možná, že i v tomto procesu se projevil nedostatečný politický mandát české vlády. Občanští demokraté dlouhodobě deklarují, že rozšiřování Unie je pro ně prioritní oblastí a proto bylo možné očekávat, že by

se do řešení problému Česká republika intenzivněji zapojila. Přechodná vláda spíše vytvářela dojem, že chce tuto citlivou otázku přepustit Švédsku, což se také nakonec stalo.

Velmi mírného pokroku se podařilo docílit v poslední den předsednictví ve vyjednáváních s [Tureckem](#), když byla otevřena jedenáctá kapitola zaměřená na daňové otázky.

Kalendář událostí

- 1. - 2. června** Brno hostilo zasedání ministrů zodpovědných pro zemědělství a rybolov. V rámci setkání se hovořilo především o blížící se reformě společné zemědělské politiky.
- 4. – 7. června** Proběhly volby do Evropského parlamentu. Zvítězila v nich Evropská lidová strana, naopak překvapení byl celoevropský neúspěch socialistů. Slušný výsledek zaznamenali zelení, mírné ztráty v parlamentním zastoupení počítala radikální levice, liberálové i extrémisté.
- 9. června** Rada ECOFIN jednala naposledy pod vedením českého předsednictví o stavu evropské ekonomiky a průběhu ekonomické recese.
- Předseda Evropské rady Jan Fischer navrhnul předsedu Evropské komise José Manuela Barrosa do této pozice pro další funkční období.
- 10. června** Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku diskutovala další kompromisní varianty telekomunikačního balíčku, který byl částečně zamítnut Evropským parlamentem ještě před koncem jeho funkčního období.
- 18. – 19. června** Proběhla Evropská rada. Státníci se dohodli na zárukách pro Irsko před opakovaným referendem, hovořili o stavu evropské ekonomiky a vyslovili záměr designovat Barrosa na předsedu Evropské komise i pro další funkční období.
- 24. června** Předsednictví zrušilo plánovanou přístupovou konferenci s Chorvatskem, když se nepodařilo najít rámec řešení hraničního sporu se Slovinskem.

26. – 30.

června

V Praze a Terezíně proběhla konference k osudu majetků obětí Holocaustu, v jejímž rámci byla přijata Terezínská deklarace apelující na dořešení těchto otázek.

30. června

Byla otevřena kapitola „daně“ v přístupových rozhovorech s Tureckem.

Česká republika předala předsednickou štafetu Švédsku.

Reakce a hodnocení

Reakce domácích aktérů

Vedení předsednictví úřednickou vládou a zaměření politiků na tematiku evropských voleb snížily zájem českých politických aktérů o předsednickou problematiku. Bývalé vládní strany nepoužívaly probíhající předsednictví ke zdůraznění svých kvalit a opozice omezila svoji kritiku, neboť se na vzniku přechodné vlády podílela. V pozadí zůstala i tak významná událost, kterou byla Evropská rada. V hodnocení jejích výsledků byl jako jediný poměrně aktivní Václav Klaus, neboť jedním z ústředních bodů jednání byla Lisabonská smlouva.

[Jiří Paroubek](#) při pohledu na Evropskou radu ocenil především práci úředníků a zdůraznil, že tým vedený Janem Fischerem je kvalitativně lepší než předchozí vláda Mirka Topolánka. Vyjádřil se také v tom smyslu, že kdyby nedošlo ke svržení vlády, předsednictví by se nepodařilo dosáhnout dohody o Lisabonské smlouvě. Pozitivně se k Fischerovu výkonu postavil i Jiří Dienstbier, který [ocenil](#) kvalitní dokončení předsednictví.

Václav Klaus [zdůraznil](#), že po přijetí záruk pro Irsko je nezbytné, aby byla Lisabonská smlouva opětovně ratifikována ve všech členských státech, protože podle jeho názoru došlo ke změně povahy smlouvy.

Ostatní strany – Strana zelených, Občanská demokratická strana, komunisté, Křesťanští demokraté ani vznikající TOP09 k průběhu Evropské rady ani k jejím výsledkům nevydaly tisková prohlášení. Atmosféra českého politického spektra už byla v posledním měsíci předsednictví plně orientována na blížící se předvolební léto.

Reakce zahraničních aktérů

Také reakce ze zahraničí se primárně zaměřovaly na pomyslný vrchol předsednictví – Evropskou radu. Irský předseda vlády, Brian Cowen, byl spokojený s výsledky jednání.

[Prohlásil](#), že se může s klidným svědomím vrátit do Irska a že předpokládá opakované referendum na začátku října.

Řadu komentářů si také vysloužila podpora Barrosovi na pozici předsedy Komise. On sám [prohlásil](#), že je nesmírně pyšný na fakt, že se mu dostalo jednomyslné podpory. Jan Fischer zdůraznil, že tímto dostal Barroso podporů z pravé i levé strany politického spektra.

[Kritiku](#) za slabé vedení summitu si Fischer vysloužil od Silvia Berlusconiho. Naopak pochvaly se českému předsednictví dostalo od Frederika Reinfeldta, nastupujícího předsedy Evropské rady, a od německé kancléřky Angely Merkel. Českou republiku v předsednické funkci znovu torpédoval Nicolas Sarkozy, když s úsměvem před novináři prohlášoval, že si už na Mirka Topolánka nevzpomíná. Na druhou stranu docenil výsledky summitu. Jeho roli kritika částečně převzal předseda vlády Francois Fillon, když spojil politickou krizi v České republice s nízkou účastí v evropských volbách.

Hodnocení předsednictví v domácích médiích

České novinové články nenašly jednotný kánon v hodnocení hlavní události června – summitu Evropské rady. [Euro](#) hodnotí finále předsednictví pozitivně a tvrdí, že Fischer vystupoval sebejistě a v rámci možností zachoval Česku tvář. Adam Černý z Hospodářských novin [je také toho názoru](#), že Fischer svoji vynucenou úlohu zvládl a pachut' tentokrát na summitu cítit nebyla. Vyslovuje však obavu, že po podzimních volbách přichází politická reprezentace může donavigovat českou zahraniční politiku opět do turbulencí. Lukáš Macek v článku pro [Mladou frontu DNES](#) na druhou stranu tvrdí, že summit nemohl zlepšit celkové hodnocení předsednictví, které bylo všeobecně vnímáno jako fiasko.

Hodnocení předsednictví v zahraničních médiích

Události Evropské rady dominovaly i silným komentářům evropských periodik. Podle deníku [Le Monde](#) jsou záruky pro Iry spíše v rovině politické, než v rovině právní. Dohoda má tedy naznačit, že Evropa naslouchá irským obavám a dokáže na ně citlivě reagovat. [EUbusiness](#) zaznamenal mediální rozmlíšku mezi prezidentem Klausem a premiérem Fischerem ohledně nutnosti opakovat ratifikaci Lisabonské smlouvy vzhledem k povaze výstupů summitu Evropské rady. Právě premiér byl pochválen i jinak poměrně kritickým týdeníkem [Economist](#) za svůj výkon na Evropské radě.

Velmi kritický hlas k poslednímu summitu předsednictví i celému půlroku zazněl od francouzského [Euractiv.fr](#), který napsal, že po předání žezla Švédům si Brusel konečně vydechne.

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Occasional Paper 1/2009

Monitoring českého předsednictví

–

Prosinec 2009

[Financial Times](#) a [EUBusiness](#) zaznamenaly minimální posun v procesu rozšiřování Evropské unie během českého předsednictví a věnovaly se i odložení příhraničního sporu mezi Chorvatskem a Slovinskem.

Asociace pro mezinárodní otázky

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) je nevládní organizace založená za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám a již více než desetileté historii je AMO vnímána jako přední nezávislý zahraničněpolitický think-tank v České republice.

K dosažení svých cílů Asociace:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

Výzkumné centrum

Výzkumné centrum Asociace pro mezinárodní otázky bylo založeno v říjnu 2003 jako jeden z hlavních pilířů činnosti Asociace zaměřený na výzkum, analýzu a popularizaci výzkumu v oblasti mezinárodních vztahů a zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky.

Náplní činnosti Centra je přispívat k identifikaci a analýze problémů důležitých pro zahraniční politiku České republiky a její postavení v současném světě. Centrum poskytuje nezávislé analýzy, vytváří prostor pro odbornou i veřejnou diskusi o problémech mezinárodní politiky a navrhuje jejich možná řešení. Činnost Centra lze rozdělit do dvou základních, vzájemně provázaných oblastí: výzkumu a expertní analýzy na straně jedné a prostředkování politického a odborného dialogu na straně druhé.

Publikace Výzkumného centra AMO

Všechny doposud publikované výstupy naleznete na stránkách AMO na adrese:

<http://www.amo.cz/publikace.htm>